

Općinski sud u Rijeci

BILTEN

Srpanj 2016.

Nakladnik

Općinski sud u Rijeci

Žrtava fašizma 7, Rijeka

<http://sudovi.pravosudje.hr/osri/>

Za nakladnika

Vesna Katarinčić, v.d. predsjednika Suda

(ranije mr.sc. Domagoj Vučkov, predsjednik Suda)

Uredništvo

Barbara Bosner, sutkinja Općinskog suda u Rijeci (sada Županijskog suda u Rijeci)

Iva Ivanišević Mostovac, sutkinja Općinskog suda u Rijeci

Lucija Lisac, sutkinja Općinskog suda u Rijeci (Stalna služba Krk)

Nataša Peršić Brleković, sutkinja Općinskog suda u Rijeci (privremeno u Ministarstvu pravosuđa)

Mirella Rodin, sutkinja Općinskog suda u Rijeci (Stalna služba Rab)

Iva Smokvina Dadasović, sutkinja Općinskog suda u Rijeci (sada voditeljica Službe za praćenje i proučavanje prakse europskih sudova)

Glavni urednik

Iva Ivanišević Mostovac

Unos i tehnička obrada

Iva Ivanišević Mostovac

Tisak

Općinski sud u Rijeci

(listopad 2017.)

PREDGOVOR

U Biltenu II Općinskog suda u Rijeci nalaze se presude i odluke Europskog suda za ljudska prava i Suda Europske unije koje bi, po izboru sudaca Službe za praćenje i proučavanje prakse europskih sudova, mogle biti od interesa sucima i pomoći im u svakodnevnom radu.

Presude i odluke Europskog suda za ljudska prava sadržane u Biltenu II obuhvaćaju pravo na pošteno suđenje, uključujući i pravo na sud ustanovljen zakonom, pravo na slobodu izražavanja u parlamentu, pravo na poštivanje doma i mirnog uživanja vlasništva.

Jedno od najinteresantnijih područja primjene europskog prava je svakako zaštita potrošača, te je stoga i presudama Suda Europske unije iz tog područja posvećena najveća pozornost. Ovo i iz razloga jer se suci vrlo često u svojem svakodnevnom radu susreću sa prigovorima koji proizlaze iz Zakona o zaštiti potrošača koji je potrebno interpretirati u duhu ili primjenom sudske prakse Suda Europske unije.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju došlo je i do brojnih procesnih promjena naročito u pogledu jednakog tretmana svih državljana Europske unije. Stoga je u ovom Biltenu obrađeno i pitanje diskriminacije u odnosu na zahtjev za predujmljivanjem troškova parničnog postupka od državljana ostalih država članica Europske unije.

Non omne quod licet honestum est.

(Nije pošteno sve ono što je po pravu dozvoljeno)

Sutkinja Općinskog suda u Rijeci

Iva Ivanišević Mostovac, LL.M.

SADRŽAJ

PRESUDE I ODLUKE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA	1
Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt) – Članak 6. Konvencije	2
MIRACLE EUROPE KFT protiv MAĐARSKE	2
MICALLEF protiv MALTE	5
PETKO PETKOV protiv BUGARSKE	8
Pravo na slobodu izražavanja – Članak 10. Konvencije	11
KARACSONY I DRUGI protiv MAĐARSKE	11
Pravo na poštivanje doma – Članak 8. Konvencije.....	13
CVJETIĆ protiv HRVATSKE	13
PETOLAS protiv HRVATSKE	15
BLEČIĆ protiv HRVATSKE	19
Pravo na mirno uživanje vlasništva – Članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.....	22
MEROT d.o.o. i STORITVE d.o.o. protiv HRVATSKE.....	22
SOLOMUN protiv HRVATSKE	26
ĐUZEL protiv HRVATSKE	31
STRETCH protiv UJEDINJENO KRALJEVSTVO.....	36
PRESUDE SUDA EUROPSKE UNIJE.....	39
Zaštita potrošača – nepoštene odredbe ugovora	40
BANIF PLUS BANK ZRT protiv CSABA CSIPAI, VIKTORIA CSIPAI	40
ERNST GEORG RADLINGER, HELENA RADLINGEROVA protiv FINWAY A.S.....	42
BOGDAN MATEI, IOANA OFELIA MATEI protiv SC VOLKSBANK ROMANIA SA	46
DUMITRU TARCAU, ILEANA TARCAU protiv BANKA COMERCIALA INTESA SANPAOLO ROMANIA SA I DR.	50
Zaštita potrošača –odgovornost za materijalne nedostatke.....	53
FROUKJE FABER protiv AUTOBEDRIJF HAZET OCHTEN BV	53
Zabrana diskriminacije – aktorska kaucija.....	56
ANTONY HUBBARD (TESTAMENTVOLLSTRECKER) protiv PETER HAMBURGER	56
DAVID CHARLES HAYES i JEANETTE KAREN HAYES protiv KRONENBERGER GMBH U LIKVIDACIJI	58
ABECEDNO KAZALO	61
BILJEŠKE	63

PRESUDE I ODLUKE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt) – Članak 6. Konvencije

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

IIM-ESLJP-2016-006

MIRACLE EUROPE KFT protiv MAĐARSKE

Broj zahtjeva 57774/13

Presuda od 12. siječnja 2016.

KLJUČNE RIJEČI

Pravo na pošteno suđenje – pravo na sud ustanovljen zakonom – svrsishodna delegacija predmeta

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Predsjednik Višeg suda u Budimpešti (Budapest High Court) zatražio je od Državnog ureda za pravosuđe (National Judicial Office) da predmet koji se vodio pred njegovim sudom delegira drugom sudu iste razine. U svojem zahtjevu predsjednik suda je naveo specifičnosti predmeta te je naglasio činjenice i okolnosti koje utječu na donošenje odluke u razumnom roku u ovom predmetu, za koji je smatrao da je od velike važnosti, a pozivajući se naročito na opterećenost sudaca građanskog odjela predmetima koji značajno prelazi prosjek opterećenosti drugih sudaca u državi.

Predsjednica Državnog ureda za pravosuđe je razmotrila sudsku statistiku opterećenosti sudaca Višeg suda u Budimpešti predmetima, uključujući i broj iznimno važnih i prioritetnih predmeta. Zaključila je da bi suđenje u razumnom roku u ovom predmetu moglo biti osigurano jedino kroz delegaciju predmeta drugom sudu.

Zatražila je informacije od predsjednika Višeg suda u Zalaegerszeg, te je analizirana opterećenost sudaca tog suda predmetima uvjetima rada, uključujući i broj službenika. Na temelju te analize zaključila je kako delegacija predmeta na Viši sud u Zalaegerszeg neće predstavljati neproporcionalno veliki teret tom sudu.

Stoga je, pozivajući se na načelo ekonomičnosti postupka, delegirala predmet Višem sudu u Zalaegerszeg.

Viši sud u Zalaegerszeg je održao raspravu i odbio tužbeni zahtjev. S obzirom na teritorijalnu nadležnost Višeg suda u Zalaegerszeg o žalbi je odlučivao Žalbeni sud u Peči koji je potvrdio prvostupanjsku odluku, dok je revizija također bila odbijena kao neosnovana.

U međuvremenu Državno sudbeno vijeće je donijelo "Naputke o kojima se treba voditi računa prilikom delegacije predmeta".

U ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva je, između ostalog, prigovorio kao mu je bilo uskraćeno parvo da o njegovoj tužbi odlučuje sud ustanovljen na zakonu i da su domaći sudovi donijeli arbitrarnu odluku. Ustavna tužba je odbačena kao nepravovremena i to u onom dijelu u kojem je podnositelj prigovarao pravu da o njegovoj tužbi odluči sud ustanovljen na zakonu. Naime, Ustavni je sud smatrao kako rok za podnošenje ustavne tužbe protiv rješenja o delegaciji predmeta teče od dana kad je doneseno rješenje o delegaciji, a ne od kada je donesena meritorna odluka u predmetu.

Ustavni je sud u drugom predmetu koji se ticao delegacije predmeta utvrdio kako propis koji daje ovlast predsjedniku Državnog ureda za pravosuđe da delegira predmete između sudova je neustavan i protivan čl. 6. Konvencije. Prema mišljenju Ustavnog suda, pravo na "prirodnog suca" proizlazi iz prava pojedinca da o njegovom zahtjevu odlučuje sud utemeljen zakonom te zahtjeva da predmet bude saslušan od strane suca koji pripada sudu stvarne i mjesne nadležnosti koji je utvrđen na temelju objektivnih unaprijed utemeljenim pravilima o nadležnosti. Osporene zakonske odredbe kojima je ovlast delegirati predmete u rukama samo predsjednika Državnog ureda za pravosuđe krši naprijed navedene principe te odaje dojam pristranosti. Također, nedostatak pravnog lijeka protiv odluke predsjednika Državnog ureda za pravosuđe krši čl. 13. Konvencije. Međutim, Ustavni sud nije odlučio o konkretnim pravnim posljedicama u pogledu postupaka u delegiranim predmetima koji su bili u tijeku.

Pravo

Članak 6. Konvencije – pravo na sud utemeljen zakonu

Članak 6. nalaže da sud uvijek mora biti „ustanovljen zakonom“ budući da je ovaj izričaj utemeljen na vladavini prava. "Zakon" u smislu čl. 6. st.1. Konvencije uključuje ne samo odredbe zakona na kojima se temelji nadležnost sudova već i ostale odredbe koje, u slučaju njihovog kršenja, mogu dovesti do toga da je odlučivanje pojedinog suca ili sudaca u određenom predmetu nezakonito.

Prema sudskoj praksi Suda, pravosudno tijelo ne može imati diskrecijsku ocjenu u pogledu dodjele predmeta, iako se sudovima priznaje određena sloboda pri interpretaciji domaćeg prava.

Sud je prije svega naglasio kako je od krucijalnog značaja za sudačku neovisnost i pravnu sigurnost u vladavini prava postojanje jasnih pravila koji jamče transparentnost i objektivnost te sprječavaju arbitrarnost u dodjeli predmeta sucima. U situaciji kada je dodjela predmeta ostavljena diskrecijskoj ocjeni u smislu da nisu propisani modaliteti dodjele predmeta, postoji rizik od dojma pristranosti

dopuštajući špekulacije o političkom ili drugom utjecaju na sud ili uređujućeg suca, iako dodjela predmeta određenom sucu prati transparentne kriterije. Element diskrecijske ocjene u dodjeli ili delegaciji predmeta može biti zloupotrijebljen kao sredstvo pristiska na suce na način da ih se, na primjer, preoptereti predmetima ili da im se dodjeljuju samo jednostavni predmeti. Također, na taj način moguće je politički osjetljive predmete dodjeljivati točno određenim sucima.

U konkretnom predmetu Sud je uzeo u obzir navode Vlade o neravnomjernoj opterećenosti predmetima sudova u Mađarskoj te je priznao potrebu za organizacijskim mjerama usmjerenim ka spriječavanju prekomjernog trajanja sudskih postupaka. Međutim, takve mjere moraju zadovoljiti sve zahtjeve poštenog suđenja, naglasio je Sud.

Sud je prije svega utvrdio kako je delegacija predmeta određena od strane predsjednika Državnog ureda za pravosuđe koji ima određene ovlasti u pogledu sudske uprave i u određenoj mjeri nad statusom članova pravosudnog sustava. Također Sud je naglasio kako je predsjednik DPU-a biran od strane Parlamenta, a ne od strane samog pravosudnog sustava. Sud se u ovom dijelu pozvao na mišljenje Venecijanske komisije u kojem je navedeno da puka činjenica što predsjednik DPU može biti biran samo između članova pravosudnog sustava, ne čini predsjednika DPU tijelom unutar pravosudnog sustava.

Sud se također pozvao na činjenicu da do 17. rujna 2012. nisu uopće postojali unaprijed utvrđeni kriteriji na temelju kojih bi se vršila objektivna delegacija predmeta. Premda je Državno sudbeno vijeće nakon tog datuma predvidjelo kriterije, nije predvidjelo kriterije na koji način će pojedini predmeti za delegaciju biti određeni, već je odluka o dodjeli predmeta pojedinim sudovima ostavljena diskreciji predsjednika Državnog ureda za pravosuđe.

Iako reorganizacija pravosudnog rada može biti priznata od strane Suda, u konkretnom slučaju radilo se o delegaciji točno određenog predmeta.

Sud se u konačnici složio sa ocjenom Ustavnog suda u pogledu razloga zbog kojih je delegacija predmeta, kako je bila propisana, neustavna. Zaključno Sud je utvrdio kako predmet nije bio iznesen pred "sud ustanovljen zakonom".

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno odlučio da je došlo do povrede prava da o zahtjevu podnositelja odlučuje sud ustanovljen na zakonu, zajamčeno čl. 6. Konvencije te je dosudio pravičnu naknadu u iznosu od 6.000,00 EUR-a i 5.000,00 EUR-a troškova postupka.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

LL-ESLJP-2016-001

MICALLEF protiv MALTE

Broj zahtjeva 17056/06

Odluka o dopuštenosti od 15. siječnja 2008.

KLJUČNE RIJEČI

Članak 6. Konvencije – *privremene mjere* – *pravo na nepristrani sud* – „*status žrtve*“

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositelj zahtjeva je brat gospođe M. koja je živjela iznad stana gospodina F. Gospodin F. je podnio privremenu mjeru protiv gospođe M. kako bi zabranio da ista vješa veš u dvorištu i na taj način uznemirava njegovo pravo vlasništva. Povodom privremene mjere vodio se postupak pred sudom te je sudac, nakon što je punomoćnik gđe. M. već napustio sudnicu, promijenio datum idućeg zakazanog ročišta, slijedom čega, gđa. M nije pristupila na isto. Na tom ročištu sud je odredio privremenu mjeru. Sukladno važećem pravu, u naredna 4 dana gđin. F je bio dužan pokrenuti parnični postupak ili privremena mjera gubi svoj učinak. U parničnom postupku koji je uslijedio, sud je izdao trajnu mjeru protiv gđe. F

Gđa. M je pokrenula poseban postupak ocjene privremene mjere u kojem je navela da je ista izdana bez da joj je dana mogućnost da se o tome očituje. Prvostupanjski sud je usvojio tužbu gđe. M, a upravo iz razloga što istoj nije bila dana mogućnost sudjelovanja u postupku privremene mjere. Navedenu odluku potvrdilo je i drugostupanjsko tijelo.

Gđin. F. je podnio žalbu višem sudu, a predsjednik suda koje je odlučivalo o njegovoj žalbi je bio u bliskoj rodbinskoj vezi sa punomoćnicima gđina. F. Konačno žalbeni sud je odlučio da gđi. M nisu povrijeđena prava na pošteno suđenje obzirom da se ta jamstva ne moraju primjenjivati u postupcima povodom privremenih mjera jer su ona po svojoj prirodi uvjetna i privremena. Isto tako, navedeni sud je i drugačije ocjenio odlazak gđe. M i njezinog punomoćnika iz sudnice i to kao svojevrijedno napuštanje sudnice prije završetka ročišta. Tu odluku je potvrdio i Ustavni sud Malte.

Gđa. M. je umrla prije donošenja odluke Ustavnog suda te je postupak preuzeo njezin brat.

Pravo

Ono što je u ovom predmetu najznačajnije je zaključak suda koji se odnosi na to da li se jamstva iz čl. 6. Konvencije mogu primjeniti i na postupke povodom podnesenih prijedloga za izdavanje privremenih mjera.

Sud je utvrdio kako se čl. 6. st. 1. Konvencije primjenjuje ako se radi o sporu koji se tiče građanskih prava i obveza. Spor mora biti ozbiljan te se ne odnosi samo na postojanje prava već i na način na koji se ta prava ostvaruju. Također spor mora biti odlučujući za ta prava.

Prema dosadašnjoj praksi suda postupci povodom privremenih mjera nisu smatrani postupcima kojima s odlučuje o pravima i obvezama stranaka te stoga nisu bili obuhvaćeni čl. 6. st. 1. Konvencije. Međutim, kroz praksu suda se pokazala potreba da se čl. 6. st. 1. Konvencije primjeni i na postupke povodom odlučivanja o privremenim mjerama i to kada bi se radilo o posebice teškoj privremenoj mjeri te bi ista značajno utjecala na prava i obveze stranaka.

Praksa ESLJP kao i Europskog suda pravde (predmet ECJ-a *Bernard Denilauer v. SVC Couchet Freres*, broj: 125/79, 21. svibnja 1980.) se počela kretati u smjeru da se jamstva predviđena čl. 6. Konvencije imaju primjenjivati i na postupke privremenih mjera, a posebice se pri tome misli na pravo sudjelovanja u postupku (*right to be heard*).

Opravljanje za neprimjenu čl. 6. Konvencije je bilo upravo iz razloga što one nisu trajno uređivale prava i obveze. Međutim zbog velikog broje predmeta na većini sudova upravo su privremene mjere te koje na dulji rok ipak uređuju prava i obveze među strankama. Iz tog razloga ESLJP ne nalazi opravdanim automatsko isključivanje čl. 6. st. 1. Konvencije iz primjene na postupke privremenih mjera.

Dakle, sud nalazi da prilikom procijene da li primijeniti čl. 6. st. 1. Konvencije na postupak privremene mjere se mora zadovoljiti nekoliko kriterija:

- 1) mora se raditi o građanskim pravima i obvezama pri čemu se ta prava procijenjuju od slučaja do slučaja

- 2) da li se privremenom mjerom, s obzirom na njezin predmet i svrhu zadire u prava i obveze bez obzira na duljinu trajanja te mjere.

Ipak, sud nalazi da postupak privremenih mjera bi trebao biti hitan i nije moguće uvijek zadovoljiti sva jamstva iz čl. 6. Konvencije. Međutim, ESLJP napominje da neovisan i nepristran sud je jamstvo koje se uvijek zahtijeva dok se ostala jamstva imaju primjeniti samo u onoj mjeri u kojoj je to moguće uzimajući u obzir samu privremenu mjeru.

U konkretnom predmetu radilo se o ograničavanju susjedskih prava čime se radi o pravima i obvezama građanske naravi. Također navedenom mjerom su se ta prava, iako za određeno vrijeme, ograničila te je ta odluka postala odmah ovršiva. Prema tome, ESLJP nalazi da je u konkretnom predmetu valjalo primijeniti jamstva predviđena čl. 6. st. 1. Konvencijom.

U daljnjem tijeku postupka odlučivanja o glavnoj stvari Vijeće ESLJP-a je ispitivalo i pronašlo samo povredu prava na nepristran sud, slijedom čega nije ni ulazilo u pitanje postojanja povrede prava na jednakost oružja. Prilikom ocjene nepristranosti žalbenog suda, ESLJP je ukazao na obvezu primjene objektivnog i subjektivnog testa.

U konkretnom predmetu utvrđeno je da bliske obiteljske veze između predsjednika vijeća i odvjetnika suprotne strane objektivno opravdavaju postojanje bojazni da jamstvo nepristranosti neće biti zadovoljeno. Prilikom ocjenjivanja uzela se u obzir i činjenica da je Malta mala zemlja i da nije neuobičajeno da su cijele obitelji pravnici, a što je postalo ponavljajuće pitanje koje će utjecati na izmjenu postojećeg zakonodavstva.

ODLUKA SUDA

Sud je utvrdio da je došlo do povrede prava na nepristran sud zajamčen čl. 6. Konvencije te da je samo utvrđivanje povrede dostatna zadovoljština za podnositelja.

NAPOMENA:

Prof. dr. sc. Jasna Omejec je na tu temu napisala članak „Primjenjivost jamstava čl. 6. st.1. Konvencije na privremene mjere i postupke sudskih zabrana *ratione materiae*“. U navedenom članku osvrnula se i na provođenje tzv. Micallef testa: *Štokalo protiv Hrvatske i Imobilije marketing d.o.o. i Debelić protiv Hrvatske*.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

LL-ESLJP-2016-002

PETKO PETKOV protiv BUGARSKE

Broj zahtjeva 2834/06

Presuda od 19. veljače 2013.

KLJUČNE RIJEČI

Povreda prava na pristup sudu (čl. 6. Konvencije) – promjena sudske prakse – retroaktivna primjena

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Otac podnositelja zahtjeva je u oporuci iz 1991. ostavio svu imovinu svom bratu gđin. L.I., ujaku podnositelja zahtjeva, a naknadno mu je 1997., darovao suvlasnički dio kuće i zemljišta. Otac je umro 22. prosinca 2002. Podnositelj je pokrenuo postupak protiv ujaka osporavajući oporuku i ugovor o darovanju obzirom da je navedenim dokumentima onemogućen u ostvarivanju svog nužnog nasljednog dijela imovine iza pokojnog oca.

Prvostupanjski sud je odbio tužbu navodeći kako podnositelj nikada nije sastavio popis očeve imovine, a što je procesna pretpostavka za podnošenje tužbe od osoba koje nisu zakonski nasljednici.

Drugostupanjski sud je ukinuo navedenu odluku sa obrazloženjem da prema tada važećim zakonima, podnositelj nije bio u obvezi sastaviti popis imovine.

U ponovljenom postupku, prvostupanjski i drugostupanjski sud su prihvatili stav da podnositelj zahtjeva nije bio u obvezi sastaviti popis imovine.

Međutim za trajanja revizijskog postupka Vrhovni sud je donio odluku kojom je dao tumačenje zakonske odredbe na koje bi se nasljednike odnosila obveza sastavljanja popisa imovine. Odnosno, u slučajevima kada je ostavitelj raspolagao imovinom, nasljednici su mogli pokrenuti postupak radi utvrđenja nužnog dijela. Prema zakonskim propisima ako tuženik u tim postupcima nije bio zakonski nasljednik tada je tužitelj morao sastaviti popis imovine koja je predmet ostavine. Pojam nasljednika je bio definiran kao svi zakonski nasljednici, da bi Vrhovni sud 2005. dao drugačije tumačenje definirajući nasljednike samo one koji su izravne nasljednike (prvi nasljedni red?). Dakle, ukoliko bi

tražili nužni nasljedni dio u postupcima protiv osoba koje su oporučni ostavitelji, morali su sastaviti popis ostaviteljeve imovine kao procesnu pretpostavku.

Navedeno tumačenje Vrhovni sud je donio 4. veljače 2005., a 14. srpnja 2005., temeljem tumačenja, Vrhovni sud je ukinuo odluke nižih sudova i odbio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Osnova odluke Vrhovnog suda je upravo tumačenje sukladno kojem podnositelj zahtjeva nije ispunio procesnu pretpostavku potrebnu za potraživanje njegovog ostavinskog dijela i to jer nije sastavljen popis imovine koju potražuje.

Pravo

Podnositelj se žali da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje zajamčeno čl. 6. st. 1. Konvencije jer je Vrhovni sud donio odluku isključivo na tumačenju koje njemu nije bilo dostupno i koje mu je nametnulo nepredvidivu procesnu pretpostavku.

Pravo na pristup sudu u sebi sadrži i pravo na pokretanje postupka, a što ovisi ne samo o sadržaju samog prava koje se pred sudom traži nego i o propisanim procesnim pretpostavkama. Pravo na pristup sudu može biti ograničeno, ali pri određivanju ograničenja mora se voditi računa o tome da se time ne ugrožava samo pravo. Dakle, sudovi moraju voditi računa o proporcionalnosti između poduzetih mjera prilikom ograničavanja nekog prava i cilja koje se na taj način želi postići.

U konkretnom predmetu ESLJP je zaključio kako pretpostavka sastavljanja popisa imovine ne predstavlja materijalno pravo podnositelja zahtjeva već je i pred domaćim sudovima bilo tretirano kao procesna pretpostavka za pokretanje postupka.

S obzirom na odluke domaćih sudova, Sud se upustio u procjenu da li je procesna pretpostavka bila jasna, dostupna i predvidiva, da li je usmjerena na ostaviranje legitimnog cilja te da li je ta odredba proporcionalna cilju.

Za potrebe postupka ESLJP zaključuje kako pojam zakonskog nasljednika nije bio definiran Zakonom o nasljeđivanju iz 1949. već je do 2005. bio definiran tumačenjem iz 1964., a kojeg su se držali i niži domaći sudovi te se odnosio na krug bilo kojeg nasljednika definiran Zakonom iz 1949. koji nisu bili u obvezi sastavljanja ostavinskog popisa.

Stoga, u trenutku pokretanja postupka, podnositelj zahtjeva je opravdano mogao očekivati da nije bio u obvezi podnijeti popis imovine. Sud nalazi da je tek nakon drugostupanjske odluke 2005. Vrhovni sud promijenio dotadašnje tumačenje. Stoga je podnositelj zahtjeva bio doveden u položaj, ne samo da sud ne može ispitati njegovu tužbu, već u tom trenutku njemu su istekli svi zakonom propisani rokovi unutar kojih je bio dužan sastaviti popis.

ESLJP je stava da promjena sudske prakse ne predstavlja povredu prava na pošteno suđenje sama po sebi ako je ta promjena strankama bila poznata ili barem ako su je razumno mogle pretpostaviti pri čemu nije došlo do pravne nesigurnosti prilikom ostvarivanja njihovih prava i obveza.

Prilikom ocjene konkretnog predmeta sud je tu situaciju usporedio sa drugim predmetima u kojima nije pronađena povreda Konvencije, prije svega u predmetu *Legrand protiv Francuske, C.R. protiv Ujedinjenog Kraljevstva i Hoare protiv Ujedinjenog Kraljevstva*. Naime, radilo se u situacijama u kojima se praksa mijenjala iz razloga ujedinjavanja sa nejednakom praksom koja je postojala i prije, a koja je podnositelju bila poznata u trenutku pokretanja postupka (predmet: *Legrand*) ili pak u situaciji gdje su zakonska rješenja bila nezadovoljavajuća i prije nego je odnositelj pokrenuo postupak, a pri tome je odstupanje od dotadašnje prakse bilo detaljno obrazloženo od strane domaćih sudova (*Hoare*).

Razlog za promjenu stava vrhovnog suda u konkretnom predmetu je bio povezan sa restitucijom imovine nacionalizirane za vrijeme komunističke vladavine te se strogom primjenom dostadašnjih propisa ugrožavala prava volja ostavitelja. Naime, nasljednici koji nisu bili u uskoj rodbinskoj vezi sa ostaviteljem, a koji bi naslijedili oporučno ili darovanjima za vrijeme njegova života, teže su se mogli obraniti od nasljednika bližeg nasljednog reda.

Međutim, vrhovni sud kada je mijenjao praksu i rukovodio se za pravnim promjenama koje su se pokazale, ali nije previdio na koji način će ta promjena utjecati na postupke u tijeku. Naime, podnositelj zahtjeva u vrijeme podnošenja tužbe nikako nije mogao pretpostaviti da bi u trenutku podnošenja tužbe bio dužan sastaviti popis imovine svoga oca, a kao procesnu pretpostavku.

ESLJP nalazi kako tumačenje nije sadržavalo nikakvu odredbu koja bi se odnosila na vrijeme i način primjene na postupke koji su u tijeku već da je vrhovni sud navedeno tumačenje primjenio automatizmom ne dajući nikakvu mogućnost drugačijem pristupu u konkretnom predmetu .

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno našao povredu čl. 6. st. 1. Konvencije i to zbog nepredvidivosti procesnih pretpostavka koje su retroaktivno primjenjeni na predmet podnositelja zahtjeva i to na način da je došlo do povrede samog prava. Podnositelju zahtjeva dosudio je pravičnu naknadu u iznosu od 1.000,00 EUR-a i 1.056,00 EUR-a troškova postupka.

Pravo na slobodu izražavanja – Članak 10. Konvencije

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

IIM-ESLJP-2016-007

KARACSONY I DRUGI protiv MAĐARSKE

Broj zahtjeva 42461/13 i 44357/13

Presuda od 17. svibnja 2016. (Veliko Vijeće)

KLJUČNE RIJEČI

Sloboda izražavanja u parlamentu – novčana kazna članovima parlamenta zbog uporabe megafona i plakata u vrijeme glasovanja u parlamentu – pravo biti saslušan – Povelja o temeljnim pravima EU

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Sedam podnositelja zahtjeva su bili članovi mađarskog parlamenta. Na inicijativu govornika u parlamentu bili su kažnjeni novčanim kaznama od 170 EUR-a do 600 EUR-a jer da su teško ometali rad parlamenta nakon što su plakatima i megafonom optuživali vlast za korupciju. Kazne su bile određene za vrijeme zasjedanja parlamenta bez rasprave.

U dvije presude ESLJP-a, i to od 16. rujna 2014. (*Karácsony i drugi i Szél i drugi*) Vijeće je jednoglasno utvrdilo da je došlo do povrede prava na slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva.

Pravo

Određene novčane kazne predstavljaju mješanje u pravo na slobodu izražavanja. Izražavanje se u ovom slučaju odnosilo pretežito na neverbalno izražavanje i to izlaganjem plakata. Kažnjavanje se temeljilo na odredbi Pravilnika o radu Parlamenta koji je, kao i u većini europskih zemalja, nedovoljno jasan i podložan interpretaciji parlamenta. Međutim, uzimajući u obzir profesionalni status podnositelja zahtjeva kao članova parlamenta, podnositelji su morali predvidjeti, u određenoj mjeri, koje posljedice njihovi postupci mogu proizvesti, čak i u situaciji kada nema prakse u pogledu

primjene odredbe o kažnjavanju. Stoga može se reći da je osporena odredba zadovoljila određeni stupanj jasnoće kako bi miješanje bilo utemeljeno na zakonu. Također, miješanje je zadovoljilo dva legitimna cilja: sprječavanje nereda i zaštita prava drugih.

U odnosu na pitanje je li miješanje bilo nužno u demokratskom društvu, ESLJP je po prvi put bio pozvan istražiti primjenu čl. 10. Konvencije na članove parlamenta i način na koji se oni izražavaju u parlamentu.

Sloboda izražavanja u parlamentu uživa veći stupanj zaštite koji se reflektira i kroz imunitet zastupnika. Imunitet služi osiguranju neovisnosti parlamenta kako bi mogao ispunjavati svoju funkciju. Međutim, sloboda izražavanja u parlamentarnoj debati nije apsolutna i države mogu propisati određena ograničenja ili kažnjavanja koja u tom slučaju mogu biti predmet ocjene ESLJP-a. U tom smislu potrebno je razlikovati sadržaj govora u parlamentu od mjesta, vremena i načina na koji se poruke prenose. Konvencija uspostavlja blisku vezu između učinkovite političke demokracije i učinkovitog rada parlamenta. Stoga je na domaćim sudovima zadatak da pronađu pravičnu ravnotežu između prava pojedinih zastupnika i efikasnog rada parlamenta, uzimajući u obzir i prava parlamentarnih manjina.

U odnosu na konkretan predmet, ESLJP je prihvatio da postavljanje plakata i upotreba megafona u parlamentu ometaju red u parlamentu te da je stoga potrebno djelovati kako bi se uspostavio red. Kao drugo, podnositelji zahtjeva nisu bili sankcionirani za izražavanje svojeg mišljenja, već zbog mjesta, vremena i načina na koji su to napravili.

ESLJP je potvrdio razliku između sankcija koje su neposredne i odmah djeluju na način da sprječavaju zastupnike u izražavanju svojeg mišljenja od onih sankcija čije je djelovanje ex posto, kao što je to novčana kazna. Zaštitni proceduralni mehanizmi u tom slučaju zahtjevaju da zastupnik bude barem saslušan u parlamentarnoj proceduri prije nego mu se odredi kazna. Ovo pravo predstavlja temelj procesnih prava u demokratskim društvima te se proteže i dalje od samih sudskih postupaka, kako to proizlazi iz čl. 41. st.2a. Povelje o temeljnim pravima EU. Također potrebno je voditi računa da se osigura pravičan odnos prema parlamentarnim manjinama i spriječi zlouporaba parlamentarne većine. Također, iako se ne može očekivati da bi zastupnik imao pravo na pravni lijek kojim bi osporavao odluku izvan parlamenta, ESLJP je uzeo u obzir vremenski odmak između samog čina određivanja novčane kazne.

Domaće zakonodavstvo nije predviđalo mogućnost da se sasluša zastupnik prije određivanja sankcije, niti je postojala obveza donošenja obrazložene odluke. Stoga je ESLJP utvrdio kako miješanje u slobodu izražavanja nije bilo proporcionalno legitimnom cilju jer nije predviđalo adekvatne procesne mehanizme zaštite.

ODLUKA SUDA

ESLJP je jednoglasno odlučio kako je došlo do povrede prava na slobodu izražavanja, te je dosudio podnositeljima zahtjeva imovinsku štetu između 170,00 EUR-a i 600,00 EUR-a.

Pravo na poštivanje doma – Članak 8. Konvencije

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

ISD -ESLJP-2016-006

CVJETIĆ protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 71549/01

Presuda od 26. veljače 2004.g.

KLJUČNE RIJEČI

Pravo na poštivanje doma (čl.8. Konvencije) – povreda zbog dugotrajnosti postupka

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositeljica zahtjeva rođena je 1950.g. i živi u Splitu. Ona i suprug bili su nositelji stanarskog prava na stanu u Splitu gdje su živjeli do 1993.g. kada su se razveli, a suprug se iselio iz zajedničkog stana. U veljači 1994.g. I.Š. izbacio je podnositeljicu zahtjeva iz stana i uselio se u njega, nakon čega je podnositeljica u veljači 1994.g. podnijela Općinskom sudu u Splitu tužbu zbog smetanja posjeda protiv I.Š. Njen tužbeni zahtjev je prihvaćen, te je naloženo I.Š. da isprazni stan u roku od osam dana od dana pravomoćnosti odluke, obzirom da je tijekom postupka utvrđeno da je I.Š. nasilno provalio u stan podnositeljice zahtjeva i da je tamo živio bez ikakve pravne osnove. Odluka je postala pravomoćnom 27. veljače 1995.g. Također je podnositeljica pred Općinskim sudom u Splitu u ožujku 1994.g. ishodila i pravomoćnu presudu kojom je utvrđena isključivom nositeljicom stanarskog prava na tom stanu. Kako I.Š. nije postupio dobrovoljno po navedenoj sudskoj odluci, podnositeljica je pokrenula ovršni postupak u kojem je I. Š. naloženo iseljenje u studenog 1996.g. no tada je utvrđeno da je u stanu druga obitelj B.B. tako da je podnositeljici konačno predan u posjed predmetni stan u ožujku 2002.g. U međuvremenu je podnositeljica tijekom 2000.g. kupila drugi stan.

Pravo

Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je opisani sudski postupak trajao nerazumno dugo, te da je povrijeđeno njeno pravo na poštivanje doma jer nije mogla živjeti u svom stanu više od 8 godina.

Sud utvrđuje da su domaće vlasti priznale pravo podnositeljice zahtjeva na posjed stana o kojem se radi i posljedično naložile iseljenje I.Š., no svrha članka 8. Konvencije (zaštita pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti) da ne znači tek puku obvezu države da se suzdrži od miješanja, već uz negativnu obvezu, mogu postojati i pozitivne obveze svojstvene djelotvornom poštivanju prava podnositelja zahtjeva zaštićenih člankom 8. Konvencije. Granice između pozitivnih i negativnih obveza države prema članku 8. nije lako precizno definirati, već je pri utvrđivanju postoji li ili ne postoji takva obveza, potrebno uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koju treba uspostaviti između općih interesa i interesa pojedinca, a u oba konteksta država uživa određenu slobodu procjene.

Također sud utvrđuje da je dotični stan bio dom podnositeljice zahtjeva u kojem je ona živjela prije nego je I.Š. uselio i tako spriječio podnositeljicu zahtjeva da tamo živi. Sud primjećuje nadalje da je I.Š. nasilno provalio u stan podnositeljice zahtjeva i da je tamo živio bez ikakvog pravnog osnova, kako su to utvrdili domaći sudovi. U konkretnom slučaju jedini put kojim je podnositeljica zahtjeva mogla ponovno stupiti u posjed svog stana bio je sudski postupak pred građanskim sudom, jer su posjednici odbili postupiti po presudi suda kojom je naloženo njihovo iseljenje. Iako je Općinski sud u Splitu priznao pravo podnositeljice zahtjeva da živi u svom domu, te naložio iseljenje I.Š., presuda tog suda nije bila izvršena kroz jako dugo vremensko razdoblje, kroz koje je podnositeljica zahtjeva bila spriječena živjeti u svom domu kroz razdoblje od više godina. Sud ne nalazi da su postojale bilo kakve posebne okolnosti koje bi opravdale neizvršenje presude Općinskog suda u Splitu tako dugo vremena, već upravo suprotno.

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno odlučio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije te je dosudio podnositeljici zahtjeva 5.000,00 EUR-a pravične naknade zbog povrede prava zajamčenih Konvencijom, 5.000,00 EUR-a imovinske štete i 500,00 EUR-a sudskih troškova.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

ISD -ESLJP-2016-007

PETOLAS protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 74936/12

Odluka od 22. ožujka 2016.g.

KLJUČNE RIJEČI

Pravo na poštivanje doma (čl.8. Konvencije) – pojam „doma“ - supsidijarna uloga suda

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositelj zahtjeva Zvonimir Petolas hrvatski je državljanin, rođen 1941.g. i živi u Zagrebu. Navedeni se sa svojom suprugom u prosincu 1972.g. uselio u stan u društvenom vlasništvu u Zagrebu, površine 34 m². U lipnju 1975. poduzeće S., kao davatelj stana na korištenje, pozvalo je podnositelja zahtjeva da dođe u njegove prostorije radi potpisivanja ugovora o korištenju stana na što se navedeni oglašio. Nakon toga je podnositelj zahtjeva u ožujku 1980.g. bio pozvan i od strane tadašnjeg Odjela za stambena pitanja Općine Novi Zagreb zbog istog razloga na što se također oglašio. Budući da podnositelj zahtjeva nije reagirao niti na jedan od tih zahtjeva, to je od strane Općine Zagreb (čiji je kasnije pravni slijednik postao Grad Zagreb) u lipnju 1984.g. podnijeta tužba Općinskom sudu u Zagrebu sa zahtjevom za iseljenje podnositelja zahtjeva i njegove supruge jer da stan koriste bez pravne osnove.

U tom postupku podnositelj zahtjeva tvrdio je da je ključeve stana dobio od poduzeća S., a na čijoj je listi čekanja za dodjelu stana bio deset godina, da se uselio u stan u isto vrijeme kada i ostali stanari u istoj zgradi. Tvrdio je da je potpisao nekoliko primjeraka ugovora za korištenje stana s poduzećem S., te da mu je tom prilikom rečeno kako će mu jedan primjerak biti dostavljen poštom, međutim da ga nikada nije primio. U razdoblju od dvije godine da je nekoliko puta zahtijevao od poduzeća da mu dostavi primjerak ugovora, ali da mu je rečeno da je izgubljen. Poduzeće da je kasnije prestalo postojati, a on da nikada nije dobio svoj primjerak. Budući da je već potpisao predmetni ugovor, kako

je naprijed objašnjeno, nije želio potpisati još jedan, a zbog čega da je ignorirao oba naprijed navedena zahtjeva. Istakao je i da je naknadno platio stanarinu koju da uopće nije plaćao.

Presudom od 8. studenoga 1984.g. Općinski sud u Zagrebu naložio je podnositelju zahtjeva i njegovoj supruzi da se isele iz stana. Sud je smatrao kako nisu imali pravo na korištenje predmetnog stana jer da je prema mjerodavnom zakonodavstvu bilo potrebno sklopiti pisani ugovor o korištenju stana kako bi se steklo stanarsko pravo na stanu (čl. 14. ZSO), a podnositelj zahtjeva da nije dokazao da je ikada potpisao takav ugovor. Navedena prvostupanjska presuda potvrđena je od strane višeg suda. Međutim Presudom od 13. studenoga 1985.g. Vrhovni sud RH ukinuo je citirane presude nižih sudova i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovljeni postupak. Vrhovni sud RH u svojoj ukidnoj odluci utvrđuje da niži sudovi nisu ispitali da li su podnositelj zahtjeva i njegova supruga stekli stanarsko pravo na temelju dugotrajnog korištenja stana, tj. ispunjavanjem svojih stanarskih obveza (ponaša se kao stanar i plaća stanarinu) kroz dugi niz godina (u konkretnom slučaju više od 10 godina), što bi impliciralo postojanje ugovora o korištenju stana, iako nije bio sklopljen u pisanom obliku. U ponovljenom postupku tužitelj je povukao tužbu u odnosu na suprugu podnositelja zahtjeva obzirom da je prestala živjeti u stanu nakon što se par razveo, dok je Presudom od 2. prosinca 1992.g. Općinski sud u Zagrebu odbio tužbeni zahtjev u odnosu na podnositelja zahtjeva. Međutim, navedena odluka je u listopadu 1993.g. od strane drugostupanjskog suda ukinuta zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Tijekom ponovljenog postupka, dana 5. studenoga 1996.g. stupio je na snagu Zakon o najmu stanova, a kojim je ukinut pravni institut stanarskog prava. Presudom od 10. listopada 2000.g. Općinski sud u Zagrebu prihvatio je tužbeni zahtjev, te je naložio podnositelju zahtjeva da se iseli iz stana, međutim Županijski sud u Zagrebu je, dana 18. svibnja 2004.g. ponovno ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovljeni postupak. Tijekom ponovljenog postupka, na ročištu održanom 15. siječnja 2008.g. podnositelj zahtjeva dostavio je primjerak ugovora o korištenju stana koji je navodno potpisao 22. veljače 1973.g. tvrdeći kako ga je u međuvremenu pronašao. Zatražio je od suda da mu omogući da naknadno dostavi izvornik. Također je podnositelj zahtjeva, pozivajući se na odredbe Zakona o najmu stanova podnio i protutužbu zahtijevajući donošenje presuda kojom bi se utvrdilo da je stekao status zaštićenog najmoprimca i kojom se nalaže sklapanje ugovora o najmu stana sa zaštićenom najamninom. Do zaključenja glavne javne rasprave podnositelj nije dostavio izvornik ugovora iz 1973.g. a u stranačkom iskazu istakao je da je tijekom 1971.g. bio proganjan kao hrvatski nacionalist zbog čega je protiv njega bio pokrenut kazneni postupak u kojem da ga je zastupao odvjetnik iz Dubrovnika, koji da je u međuvremenu umro. Budući da se nije osjećao sigurnim u Zagrebu, to da je dao navedenom odvjetniku na čuvanje sve svoje važne osobne dokumente, uključujući i predmetni ugovor, a zbog čega da nije mogao pronaći izvornik ugovora.

Presudom od 5. prosinca 2008.g. Općinski sud u Zagrebu prihvatio je tužbeni zahtjev, te je naloženo podnositelju zahtjeva da se iseli iz stana, dok je odbijen protutužbeni zahtjev. Stav je suda da podnositelj zahtjeva nije dokazao da je ikada sklopio pisani ugovor o korištenju stana slijedom čega da je njegovo korištenje predmetnog stana bilo bez pravnog temelja, s time da sud nije prihvatio kao vjerodostojan iskaz podnositelja zahtjeva da ne može pronaći izvornik ugovora, pa zauzima stav da se tuženik nezakonito uselio u predmetni stan, s time da naknadno plaćanje stanarine (tek po

pokretanju postupka) nije odlučno. Presudom od 26. siječnja 2010.g. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je navedenu prvostupanjsku presudu čime je ista postala pravomoćna. Dana 9. ožujka 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju podnositelja zahtjeva u dijelu u kojem se pobijana drugostupanjska presuda odnosila odluku kojom se odbija njegova protutužba, dok je u dijelu u kojoj je pobijana drugostupanjska presuda odnosila odluku kojom se usvaja tužiteljeva tužba i kojom se podnositelju zahtjeva nalaže da se iseli iz stana, Vrhovni sud Republike Hrvatske odbacio je reviziju podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu zbog toga što vrijednost predmeta spora nije zadovoljila propisani zakonski prag za podnošenje takve revizije. Rješenjem od 1. ožujka 2012. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu, utvrdivši da predmetom nije otvoreno nijedno ustavnopravno pitanje. U međuvremenu je 28. veljače 2012.g. pokrenut ovršni postupak koji je prekinut do okončanja upravnog postupka kojeg je pokrenuo podnositelj zahtjeva u svezi iste pravne stvari (dodjela stana temeljem lokalnog propisa kojim se utvrđuju kriteriji i postupak za iznajmljivanje stanova u vlasništvu grada Zagreba).

Pravo

Podnositelj zahtjeva prigovorio je odlukama domaćih sudova kojima mu se nalaže da se iseli iz stana u kojem je živio četrdeset godina. Uzimajući u obzir očitovanja podnositelja zahtjeva, Sud je mišljenja da se moglo zaključiti da se žali na povredu prava na poštivanje svoga doma iz čl. 8. Konvencije.

Sud ponavlja da pojam „dom“ u smislu članka 8. nije ograničen na prostore koji su zakonito nastanjeni odnosno utemeljeni na valjanoj pravnoj osnovi. „Dom“ je samostalan pojam koji nije ovisan o klasifikaciji prema domaćem pravu. Predstavljaju li neki prostori „dom“ koji uživa zaštitu prema članku 8. stavak 1. ovisit će o činjeničnim okolnostima, i to o postojanju dovoljnih i kontinuiranih veza s konkretnim mjestom. Stoga je pitanje treba li neku nekretninu smatrati „domom“ ili ne činjenično pitanje i ne ovisi o zakonitosti korištenja prema domaćem pravu.

Nadalje sud nalazi kako je podnositelj zahtjeva imao dovoljne i trajne veze sa stanom o kojemu je riječ da bi se smatrao njegovim „domom“ za potrebe članka 8. Konvencije. Utvrđuje i da samo postojanje pravomoćne presude kojom se nalaže osobi da se iseli iz stana predstavlja miješanje u pravo osobe na poštivanje njezinog doma, bez obzira na činjenicu da presuda još nije ovršna. Također sud utvrđuje da je podnositelju zahtjeva naloženo iseljenje iz predmetnog stana u skladu sa odredbama mjerodavnog zakonodavstva o vlasništvu i stambenog zakonodavstva koje ovlašćuju najmodavca da traži vraćanje posjeda stanova kada osobe koje ih koriste nemaju na to pravo.

Također sud utvrđuje da je njegova uloga **supsidijarne naravi**. Zadatak Suda nije da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamjeni vlastitom, a i opće je pravilo da je na tim sudovima da ocijene dokaze koji su pred njima izneseni. Iako Sud nije vezan utvrđenjima domaćih sudova, u normalnim bi okolnostima bili potrebni **uvjerljivi elementi da Sud odstupi od činjenica koje su utvrdili domaći sudovi**. U ovome predmetu da nema elemenata koji bi Sud naveli da odstupi od činjeničnih utvrđenja domaćih sudova prema kojima podnositelj zahtjeva nije dokazao, s potrebnim stupnjem sigurnosti, da je ikada potpisao relevantni ugovor koji mu daje pravnu osnovu za korištenje stana. Također sud utvrđuje da njegova uloga nije da u konkretnom predmetu utvrdi je li na temelju domaćeg prava podnositelj

zahtjeva imao pravo na korištenje predmetnog stana ili da ispita jesu li domaći sudovi pogrešno primijenili mjerodavno domaće presudivši da nije. Ponavlja da je **prvenstveno na domaćim tijelima, posebice sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo** zbog toga što je ograničen supsidijarnom prirodom Konvencije, te ne može dovoditi u pitanje način na koji su domaći sudovi tumačili i primijenili nacionalno pravo, posebno što u konkretnom slučaju nema nikakvih naznaka da su u ovome predmetu domaći sudovi proizvoljno primijenili mjerodavne odredbe ili da su njihove odluke bile nezakonite prema domaćem pravu. Stoga se sud uvjerio kako je miješanje u podnositeljevo pravo na poštivanje njegovog doma bilo u skladu sa zakonom, kako to zahtijeva članak 8. stavak 2. Konvencije.

Isto tako sud smatra da je miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštivanje njegovog doma u ovom predmetu težilo legitimnom cilju promicanja gospodarske dobrobiti zemlje i zaštite prava drugih. Točnije, predmetno miješanje težilo je cilju osiguranja valjane primjene mjerodavnog stambenog zakonodavstva, namijenjenog zadovoljavanju stambenih potreba građana, i da su stanovi koji su dodijeljeni na temelju stanarskog prava uistinu bili namijenjeni onima koji su zadovoljili zakonske kriterije. Taj se cilj ne bi mogao postići a da se istovremeno ne štiti pravo javnih tijela kao vlasnika da povrate posjed svoje imovine od pojedinaca koji nemaju nikakvo ugovorno ili drugo pravo da žive u tim stanovima

Kako u ovome predmetu domaći sudovi nisu ograničili svoje zaključke samo na činjenicu da podnositelj zahtjeva nije imao pravo korištenja predmetnog stana, već su ujedno ispitali, po službenoj dužnosti, je li njegovo pravo stanovanja moglo proizaći iz činjenice dugotrajnog korištenja stana. Konačno sud zaključuje da su u konkretnom slučaju lokalne vlasti podnositelju zahtjeva ponudile mogućnost da regulira svoj status u vezi s predmetnim stanom(dodjela stana temeljem lokalnog propisa kojim se utvrđuju kriteriji i postupak za iznajmljivanje stanova u vlasništvu grada Zagreba). Stoga da se u takvim okolnostima ne može reći da je nalaganje podnositelju zahtjeva da iseli iz stana bilo nerazmjerno legitimnom cilju kojemu se težilo. Slijedom toga, miješanje je bilo nužno u demokratskom društvu u smislu članka 8. stavka 2. Konvencije

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno proglasio zahtjev nedopuštenim.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

ISD -ESLJP-2016-008

BLEČIĆ protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 59532/00

Presuda od 29. srpnja 2004.g.

KLJUČNE RIJEČI

Pravo na poštivanje doma (čl.8. Konvencije) – sloboda procjene razloga za miješanje - razumnost i razmjernost mjere

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositeljica zahtjeva rođena je 1926.g. i trenutno živi u Rimu. Tijekom 1953.g. podnositeljica zahtjeva je zajedno sa svojim suprugom stekla stanarsko pravo na stanu u Zadru. Nakon što joj je 1989.g. umro suprug, podnositeljica zahtjeva postala je jedinom nositeljicom stanarskoga prava. Dana 19. lipnja 1991.g. stupio je na snagu Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo koji je uređivao prodaju stanova u društvenom vlasništvu nad kojima je prethodno postojalo stanarsko pravo. U srpnju 1991.g. podnositeljica zahtjeva otišla je u posjet svojoj kćeri koja je živjela u Rimu, a gdje je namjeravala ostati tijekom ljeta. U stanu u Zadru su joj ostale sve osobne stvari i namještaj, s time da joj se susjeda brinula o plaćanju računa i brige o stanu. Krajem kolovoza 1991.g. u Dalmaciji je došlo do eskalacije oružanog sukoba, što je dovelo do ozbiljnih prometnih poteškoća u tom području, uključujući i grad Zadar koji je od rujna 1991.g. bio izložen stalnom bombardiranju, a opskrba strujom i vodom je bila prekinuta više od sto dana. Podnositeljica zahtjeva odlučila je ostati u Rimu.

U studenom 1991.g. u stan podnositeljice zahtjeva u Zadru je provalio i uselio se M.F. sa suprugom i dvoje djece. U veljače 1992.g. od strane Grada Zadra pokrenut je protiv podnositeljice zahtjeva pred Općinskim sudom u Zadru postupak radi otkaza stanarskoga prava iz razloga što je bila odsutna iz stana više od šest mjeseci bez opravdanog razloga (čl. 99. ZSO). Presudom od 9. listopada 1992.g. Općinski sud u Zadru prihvatio je tužbeni zahtjev, te je podnositeljici zahtjeva otkazano stanarsko pravo s obrazloženjem da u relevantnom razdoblju građanima Zadra nije bio izdan nikakav nalog da napuste grad zbog eskalacije oružanih sukoba, već da je odluka o napuštanju grada ili ostanka u

njemu bila osobna odluka svakoga građanina, pa da se stoga izbjivanje podnositeljice zahtjeva nije moglo opravdati ratom u Hrvatskoj. Međutim Županijski sud u Zadru ukinuo je navedenu presudu u ožujku 1993.g. jer da prvostupanjski sud nije pažljivo uzeo u obzir osobne prilike podnositeljice zahtjeva (njenu dob i loše zdravstveno stanje, činjenicu da je ostala bez mirovine i činjenicu da je u Zadru živjela sama), kao i objektivne okolnosti (granatiranje Zadra, prekinuta opskrba vode i električne energije), te činjenicu da su stan podnositeljice zahtjeva zaposjele treće osobe.

U ponovljenom postupku, dana 18. siječnja 1994. godine, Općinski sud u Zadru je ponovno odlučio u korist Grada Zadra i podnositeljici zahtjeva otkazao stanarsko pravo. Međutim Županijski sud je tu presudu preinačio i odbio tužbeni zahtjev sa obrazloženjem da su eskalacija rata i osobne prilike podnositeljice zahtjeva opravdali njeno izbjivanje iz stana. Vrhovni sud RH je prihvatio reviziju i preinačio presudu Županijskoga suda na način da je potvrdio Presudu Općinskog suda u Zadru sa obrazloženjem da razlozi za izbjivanje iz stana koje je navela podnositeljica zahtjeva nisu opravdani jer da su uvjeti života za sve građane Zadra bili su isti u periodu agresije na Hrvatsku, pa da nije moguće, niti opravdano slučaj podnositeljice zahtjeva izdvojiti iz konteksta te agresije, a to znači i ocjenjivati ga izvan svih onih okolnosti koje su obilježavale to vrijeme a time i određivale ponašanje svakog pojedinca. Podnositeljica zahtjeva obratila se Ustavnom sudu koji je odbio njenu tužbu.

Pravo

Sud je stava da se stan o kojemu je riječ može razumno smatrati domom podnositeljice zahtjeva u smislu članka 8. Konvencije, te da ga ista nije namjeravala napustiti obzirom na okolnosti (ostavila namještaj i osobne stvari i zamolila susjedu da plaća račune) Štoviše, na odgovarajući se način pobrinula za njegovo održavanje, računajući da će se tamo vratiti. Utvrdivši da je stan o kojemu je riječ bio dom podnositeljice zahtjeva u smislu članka 8. Konvencije, Sud nalazi kako otkaz stanarskoga prava podnositeljici zahtjeva od strane domaćih sudova predstavlja miješanje u njeno pravo na poštivanje njenoga doma.

Nadalje sud utvrđuje da su se u bivšoj Jugoslaviji stanarska prava na društvenim stanovima dodjeljivala radi zadovoljavanja stambenih potreba građana. Politika koja je uređivala ta prava osiguravala je prilično povoljne uvjete za stanare, ali je od njih zahtijevala da u tim stanovima doista i žive. Članak 99. st. 1. ZSO-a imao je za cilj spriječiti svaku zlorabu stanarskog prava tako što je omogućavao njegov otkaz u slučaju ako osoba koja je bila nositelj prava ne bi poštivala njegovu svrhu, drugim riječima, ako ne bi stanovala u dodijeljenom joj stanu. Po stavu suda navedeno zakonsko rješenje usmjereno je ka postizanju legitimnog cilja, tj. zadovoljavanje stambenih potreba građana, odnosno njegova je svrha bila promicati gospodarsku dobrobit zemlje i zaštitu prava drugih.

Sud se bavio pitanjem da li je pobijana mjera (otkaz stanarskog prava) bila potrebna u demokratskom društvu, odnosno da li su razlozi za koje je navedeno da opravdavaju ovu mjeru bili relevantni i dostatni u smislu čl. 8. st. 2. Konvencije. Naime, pojam nužnosti podrazumijeva prijeku socijalnu potrebu, s time da se u konkretnom slučaju zadovoljavanje stambenih potreba mora dovesti u ravnotežu sa pravom podnositeljice zahtjeva na poštivanje njenoga doma, prava koje pripada njenoj vlastitoj osobnoj sigurnosti i dobrobiti. Po stavu suda u RH su sudovi uzeli u obzir dob i

zdravstvene probleme podnositeljice zahtjeva, te su se uvjerali da bi joj njeno tjelesno stanje dopustilo putovati, zatim zauzeli su stav da se eskalacija sukoba ne može smatrati opravdanim razlogom za napuštanje Zadra, jer je ona jednako pogađala svakoga građanina toga grada. Sud prihvaća da kad državne vlasti pomiruju suprotstavljene interese različitih skupina u društvu, one neizbježno moraju povući crtu koja označava gdje određeni interes preuzima prevagu a drugi se povlači, ne znajući precizno njenu idealnu lokaciju. Razumno ocijeniti gdje je najprimjerenije povući takvu crtu, osobito ako takva ocjena podrazumijeva vaganje između sukobljenih interesa i dodjelu oskudnih sredstava na temelju toga, spada u slobodu procjene države. Naime, miješanje države u socijalno-gospodarska pitanja kao što je stanovanje često je potrebno radi osiguravanja socijalne pravde i javne dobrobiti. Na tom području sloboda procjene koju države imaju u provedbi socijalne i gospodarske politike nužno treba biti široka. Treba poštivati prosudbu domaćih vlasti o tome što je potrebno za postizanje ciljeva tih politika, osim ako je ta prosudba očigledno bez razumne osnove.

Stoga je sud stava da su se sporne odluke temeljile na razlozima koji su relevantni i dostatni u smislu čl. 8. st. 2. Konvencije. To posebno stoga što se ne može tvrditi da su odluke hrvatskih sudova bile proizvoljne ili nerazumne, ili da je rješenje do kojeg su došle nastojeći postići poštenu ravnotežu između zahtjeva općega interesa zajednice i zahtjeva da se štiti pravo podnositeljice zahtjeva na poštivanje njenoga doma, bilo očito nerazmjerno legitimnom cilju kojem se težilo. Sud smatra kako su, otkazavši podnositeljici zahtjeva stanarsko pravo, nacionalne vlasti djelovale u granicama slobode procjene koja im je dodijeljena u takvim pitanjima.

Također sud zauzima stav i da svako miješanje u pravo vlasništva, bez obzira na pravilo pod koje potpada, može se opravdati jedino ako služi legitimnom javnom (ili općem) interesu. Miješanje u prava pojedinca na mora se temeljiti na tome da se uspostavi poštena ravnoteža između potreba općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca. Zaključeno sud utvrđuje da u konkretnom slučaju otkaz stanarskoga prava i posljedični gubitak moguće prilike za otkup stana o kojemu je riječ nije doveo do povrede članka 1. Protokola br. 1. jer je težio legitimnom cilju socijalne politike.

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno odlučio da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije i čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

O navedenoj odluci odlučivalo je i Veliko Vijeće koje je u svojoj odluci od 8. ožujka 2006.g. *presudilo*, s jedanaest glasova prema šest, da ne može prihvatiti odlučivanje o osnovanosti predmeta *ratione temporis*.

Pravo na mirno uživanje vlasništva – Članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

NPB-ESLJP-2016-006

MEROT d.o.o. i STORITVE d.o.o. protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 29426/08 i 29737/08

Odluka o dopuštenosti od 10. prosinca 2010.g.

KLJUČNE RIJEČI

Povreda prava vlasništva prema čl. 1 Protokola 1 - oduzimanje predmeta u prekršajnom postupku - neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava – isticanje povrede "u biti"

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositelji zahtjeva su Merot d.o.o. i Storitve d.o.o. osnovani po zakonu Republike Slovenije sa sjedištem u Ljubljani. Merot d.o.o. je bio vlasnik jahte *Maria 1*, a Storitve d.o.o. jahte naziva *ITT 2*, obje registrirane u Sloveniji, čija je vrijednost bila najmanje 130.000,00 eura (prva jahta) i 200.000,00 eura (druga jahta). Društva su dala jahte u čarter društvu N.A. d.o.o., za 2.000,00 eura odnosno 3.000,00 eura. U srpnju 2005. godine društvo N.A. d.o.o. je dalo u pod-čarter jahte nekolicini državljana Australije za 3.300,00 eura (za prvu jahtu) i nekolicini državljana Austrije za 1.836,00 eura (druga jahta).

Dana 13.07.2005.g. djelatnik Lučke ispostave je pokrenuo prekršajni postupak protiv društva N.A. i njegovog direktora pred Lučkom kapetanijom Rijeka, zbog optužbi da su tri puta nezakonito prevozili putnike – pomorski (upravni) prekršaj opisan u čl. 993. st. 2. Pomorskog zakonika. Dana 14.07.2005.g. Lučka kapetanija Rijeka je privremeno oduzela tri jahte u posjedu društva N.A., uključujući one u vlasništvu Merot d.o.o. i Storitve d.o.o. koji o tome nisu bili obaviješteni, te stoga nisu sudjelovala u postupku pred Lučkom kapetanijom. Dana 31.08.2005. godine Lučka kapetanija Rijeka je proglasila oba okrivljenika krivima i izrekla im kazne, društvu N.A. u iznosu od 150.000,00 kuna (HRK), a

njegovom direktoru u iznosu od 7.500,00 kuna. U isto vrijeme, Ministarstvo je, sukladno čl. 1008. st. 2. Pomorskog zakonika, izreklo zaštitnu mjeru oduzimanja tri jahte u posjedu društva N.A., uključujući dvije u vlasništvu društava podnositelja Merot d.o.o. i Storitve d.o.o., koje rješenje im je dostavljeno redovnom poštom (preporučeno s povratnicom) dana 2.09.2005.g.

Dana 20.09.2005.g. je Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske odbio žalbu okrivljenika i održao na snazi rješenje Lučke kapetanije, koje je dostavljeno društvima podnositeljima Merot d.o.o. i Storitve d.o.o. redovnom poštom (preporučeno s povratnicom) dana 26.10.2005. g. U prosincu 2005. godine i siječnju 2006.g. su društva podnositelji zatražili da im se dostavi preslika rješenja Lučke kapetanije od 31.08.2005.g. diplomatskim putem, odnosno, na način propisan bilateralnim Ugovorom između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima. Punomoćnik društava podnositelja primio je rješenje Lučke kapetanije redovnom poštom (preporučeno s povratnicom) dana 24.03.2006.g., a društva podnositelji su ga primili diplomatskim putem dana 22.05. odnosno 22.06.2006.g. Dana 24.03.2006.g. Merot d.o.o. i Storitve d.o.o., kao vlasnici oduzete imovine, podnijeli su zasebnu žalbu protiv dijela rješenja Lučke kapetanije kojim je izrečena zaštitna mjera, ističući da su njihove jahte dane u čarter društvu N.A. pod uvjetom da se sva potrebna dokumentacija i dozvole pribave prije njihove uporabe u hrvatskim vodama, te da nisu imali saznanja da se njihove jahte koriste protivno Pomorskom zakoniku. Dana 17.05.2006.g. Visoki prekršajni sud RH je u dva odvojena rješenja odbio žalbe društava podnositelja i održao na snazi rješenje Lučke kapetanije. Smatrao je da je nebitno jesu li društva podnositelji Merot d.o.o. i Storitve d.o.o. imala saznanja o tome da se njihove jahte koriste protivno čl. 9. st. 4. Pomorskog zakonika zbog toga što čl. 1008. st. 2. istog zakona predviđa obvezno oduzimanje jahte koja je korištena u počinjenju pomorskog prekršaja opisanog u čl. 993. st. 2. istog zakona.

Merot d.o.o. i Storitve d.o.o. podnijeli su zasebnu ustavnu tužbu, zbog povrede ustavom zaštićenog prava na pošteno suđenje, te jednakost pred sudovima, istovremeno su zatražili od Ustavnog suda privremenu mjeru radi obustave izvršenja napadanih rješenja te prodaje njihovih jahti do donošenja odluke o ustavnoj tužbi. U bitnome navode da im nije bilo omogućeno štititi svoja prava i interese u prvostupanjskom prekršajnom postupku, iako su kao vlasnici oduzete stvari imali pravo žalbe na prvostupanjsko rješenje, koje im je bilo dostavljeno nakon što je odluku već bio donio Visoki prekršajni sud RH.

Dana 14.11.2007.g. u dvije odvojene odluke, Ustavni sud RH je odbio ustavne tužbe smatrajući da nije došlo do povrede niti jednog ustavnog prava na koje su podnositelji ukazivali. Imajući u vidu pravni položaj kojeg vlasniku oduzetog predmeta u prekršajnom postupku priznaje Zakon o prekršajima (pravo na izjavljivanje žalbe protiv rješenja kojim je izrečena zaštitna mjera oduzimanja predmeta kojim je počinjen prekršaj), kao i činjenice da je podnositelj to svoje pravo iskoristio, a nadležni sud o podnositeljevoj žalbi donio meritornu odluku sukladno mjerodavnim propisima, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju nije povrijeđeno ustavno pravo zajamčeno člankom 26. Ustava. U odnosu na podnositeljev navod da mu je onemogućeno sudjelovanje u prekršajnom postupku u kojemu je izrečena zaštitna mjera oduzimanja plovila čiji je vlasnik, Sud je istaknuo da prema Zakonu o prekršajima, vlasnik predmeta kojim je počinjen prekršaj i koji je oduzet u prekršajnom postupku nije stranka u prekršajnom postupku, već je njegovo sudjelovanje u postupku ograničeno je na pravo

žalbe protiv rješenja kojim je izrečena zaštitna mjera oduzimanja predmeta kojim je počinjen prekršaj. Polazeći od navedenog, kao i činjenice da je protiv rješenja kojim je izrečena zaštitna mjera oduzimanja podnositeljevog plovila kojim je počinjen prekršaj podnositelj izjavio žalbu, o kojoj je nadležni [žalbeni] sud meritorno odlučio i valjano obrazložio svoju odluku, podnositeljevu tvrdnju o nemogućnosti sudjelovanja u postupku u kojemu je oduzeto njegovo plovilo, ustavni sud ocjenjuje neosnovanom. Stoga Ustavni sud smatra da osporenim odlukama podnositeljima nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje, te o prijedlogu podnositelja za odgodu ovrhe nije odlučivao. Odluke Ustavnog suda dostavljene su punomoćniku društava podnositelja dana 30.11.2007.g.

Pravo

Vezano uz navode Vlade da su društva podnositelji trebala podnijeti tužbu radi naknade štete protiv društva N.A., Sud je utvrdio da je nad navedenim društvom otvoren stečajni postupak dana 26.06.2008.g. te bi, stoga, podnošenje građanske tužbe protiv istog radi naknade štete pretrpljene zbog počinjenja predmetnog prekršaja bilo bezuspješno.

Vezano uz tvrdnje Vlade da se društva podnositelji nisu u svojim ustavnim tužbama pozivala na odredbe Ustava koje jamče pravo vlasništva ili na čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, Sud ponavlja da udovoljavanje zahtjevima iz čl. 35. st. 1. Konvencije ne zahtijeva izričito pozivanje na konvencijsko pravo pred domaćim tijelima sve dok je isti prigovor koji se kasnije iznosi pred Sudom, iznesen tijekom domaćeg postupka najmanje „u biti“ (npr. Castells protiv Španjolske, Ahmet Sadik protiv Grčke, Izvješća o presudama i odlukama 1996-V; i Glasenapp protiv Njemačke).

Sud je prvo utvrdio da se društva podnositelji u svojim ustavnim tužbama zaista nisu pozivala na čl. 48. Ustava, koja odredba nedvojbeno odgovara čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Nisu se izravno pozivala niti na čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Umjesto toga, ona su se pozivala prvenstveno na čl. 14., 26. i 29. st. 1. Ustava, što su odredbe koje odgovaraju čl. 6. i 14. Konvencije i čl. 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju.

Što je još važnije, u predmetnom slučaju društva podnositelji u svojim ustavnim tužbama nisu prigovarala povredi prava vlasništva niti u biti. S tim u svezi, Sud je utvrdio da su imala mogućnost isticati povredu njihovog prava vlasništva temeljem čl. 48. Ustava ili temeljem čl. 1. Protokola br. 1. Sud je također utvrdio da Ustavni sud nije razmatrao pravo vlasništva društava podnositelja po službenoj dužnosti, niti je to dužan po pravu Republike Hrvatske. U svojim ustavnim tužbama su društva podnositelji prigovarala različitim postupovnim greškama a ne oduzimanju njihovih jahti. Štoviše, u odgovoru na prigovor Vlade o neiscrpljivanju društva podnositelji nisu pokušala tvrditi da su svojim ustavnim tužbama u biti prigovarala povredi njihovog prava vlasništva. Umjesto toga, ograničila su se na tvrdnju da iz sadržaja tih ustavnih tužbi proizlazi da je oduzimanje njihovih jahti također imalo za posljedicu povredu njihovog prava vlasništva. Međutim, kako proizlazi iz sudske prakse Suda, sama činjenica da je podnositelj iznio svoj slučaj pred različite nadležne sudove ne znači samo po sebi udovoljavanje zahtjevu iz čl. 35. st. 1. Konvencije jer čak niti u pravosuđu u kojem domaći sudovi imaju mogućnost, ili čak obvezu, ispitati slučaj po službenoj dužnosti, podnositelji nisu

oslobođeni isticanja prigovora pred tim sudovima prije nego ih potom iznesu pred Sud (npr. Van Oosterwijck protiv Belgije, Dalipi protiv Grčke).

Kako bi pravilno iscrpili domaća pravna sredstva nije dovoljno da povreda Konvencije „proizlazi“ iz činjenica predmeta ili podnesaka podnositelja, već oni moraju stvarno iznijeti prigovor o tome (izričito ili u biti) na način koji ne ostavlja sumnju da je prigovor, koji je kasnije podnesen Sudu, stvarno bio istaknut na domaćoj razini. Iz istog razloga Sud ne može – u odsutnosti stvarnog prigovora društava podnositelja o oduzimanju njihovih jahti – prihvatiti argument Vlade Republike Slovenije da su društva podnositelji iscrpila domaća pravna sredstva u biti kada su tražila od Ustavnog suda privremenu mjeru koja bi odgodila prodaju njihovih jahti. Osim toga, društva podnositelji nisu tvrdila da bi prigovor pred Ustavnim sudom koji bi se odnosio na oduzimanje njihovih jahti bio lišen ikakve šanse za uspjeh. U stvari, praksa Ustavnog suda ukazuje da taj sud razmatra razmjernost mjere oduzimanja predmeta kada je na to pozvan.

U svezi navodne povrede čl. 6. st. 1., Sud navodi da su društva podnositelji u svojim ustavnim tužbama prigovorila barem u biti povredi njihovog prava vlasništva, Ustavni sud bi, s obzirom na čl. 16. Ustava, morao ispitati je li mjera oduzimanja predmeta kojoj se prigovara bila zakonita, imala legitiman cilj te bila razmjerna tom cilju. Međutim, kako društva podnositelji nisu to učinila, stoga ne mogu prigovarati da nisu imala učinkovit pristup sudu odnosno da im, kao vlasnicima oduzete imovine, nije bila dana razumna i dostatna mogućnost da zaštite svoje interese.

U konkretnim okolnostima, Sud smatra da društva podnositelji nisu pravilno iscrpila domaća pravna sredstva i stoga nisu dala domaćim tijelima priliku koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama temeljem čl. 35. st. 1. Konvencije, da razmotre i spriječe ili isprave određenu povredu Konvencije koja se protiv njih iznosi (npr. Paulić protiv Hrvatske, Orlić protiv Hrvatske).

ODLUKA SUDA

Jednoglasno je odlučeno da je zahtjev nedopušten zbog neisprpljivanja domaćih pravnih sredstava te je stoga odbačen.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

NPB-ESLJP-2016-007

SOLOMUN protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 679/11

Presuda od 2. travnja 2015.g.

KLJUČNE RIJEČI

Povreda prava vlasništva prema čl. 1 Protokola 1 – iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava (načelo supsidijarnosti) – res iudicata – zahtjev za zaštitu zakonitosti – povrat iznosa nakon pravomoćnosti - pravna sigurnost - prekomjerni teret pojedinca

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Godine 1993. podnositelj zahtjeva se zaposlio u policijskoj upravi kao policijski službenik, a 1.01.1998.g. upućen je na rad u PU Dvor. Dvor je općina koja prima posebnu državnu potporu prema u to vrijeme na snazi Zakonu o područjima posebne državne skrbi, koji je jamčio osobama zaposlenima u javnom sektoru u područjima posebne državne skrbi posebno povećanje plaće. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o posebnoj državnoj skrbi koji je stupio na snagu 29.07.2000., zajamčeno je pravo na poseban dodatak na plaću samo onim zaposlenicima u javnom sektoru u područjima posebne državne skrbi koji su imali i registrirano prebivalište i stvarno boravište na tom području. U svibnju 2001. podnositelj zahtjeva upućen je na drugo radno mjesto u PU sa mjestom rada u Sisku.

Dana 29.09.2000. podnositelj zahtjeva podnio je tužbu protiv države pred općinskim sudom tražeći isplatu dodatka na plaću u skladu sa Zakonom o posebnoj državnoj skrbi. Za vrijeme postupka općinsko državno odvjetništvo – zastupnik države – prigovorilo je da podnositelj zahtjeva ima prebivalište i živi u Majuru, koji se također nalazi unutar područja posebne državne skrbi, a također je navelo da je podnositelj zahtjeva primao naknadu troškova putovanja između Siska i Dvora te da nema pravo na poseban dodatak na plaću u skladu sa Zakonom o posebnoj državnoj skrbi jer Sisak nije područje posebne državne skrbi.

Na te je tvrdnje podnositelj zahtjeva odgovorio da je tijekom svog radnog odnosa u Dvoru imao ovlaštenje služiti se policijskim automobilom, i da je doista živio u Majuru, ali i da je neko vrijeme provodio u Sisku. S obzirom na sporne tvrdnje stranaka, općinski sud je saslušao podnositelja zahtjeva, koji je istaknuo da je tijekom svog radnog odnosa u Dvoru imao registrirano prebivalište u Majuru, gdje je stvarno boravio – neko vrijeme u vlastitoj kući, a neko vrijeme kod svoje sestre, jer je postojala potreba za obnovom njegove kuće. Isto je naveo da je imao ovlaštenje služiti se policijskim automobilom i da je također imao pravo na naknadu troškova putovanja, premda je stvarno živio u Majuru.

Dana 2.10.2003. općinski sud je prihvatio podnositeljevu tužbu i naložio državi da mu nadoknadi poseban dodatak na plaću u ukupnom iznosu od 67.214,69 kuna, zajedno sa zakonskim zateznim kamatama, za razdoblje između 1.02.1998. i 1.05.2001., kao i troškove postupka u iznosu od 7.978,80 kuna.

Podnoseći žalbu općinsko državno odvjetništvo navodi da je podnositelj zahtjeva imao samo prebivalište u Majuru, dok putni troškovi ukazuju na to da je stvarno živio u Sisku, pa stoga nije zadovoljio kriterije Zakona o posebnoj državnoj skrbi potrebne za ostvarivanje prava na posebno povećanje plaće.

Dana 26.02.2004., prihvativši sva činjenična i pravna utvrđenja prvostupanjske presude, županijski sud je odbio je žalbu općinskog državnog odvjetništva te je prvostupanjska presuda tako postala pravomoćna. Dana 19.04.2004. sud je pokrenuo ovršni postupak protiv države na temelju pravomoćne i izvršne presude u korist podnositelja zahtjeva, a presuda je u potpunosti izvršena 26.04.2004. plaćanjem pripadajućeg iznosa podnositelju zahtjeva.

Pravo

Postupak povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti

Dana 20.05.2004. Državno odvjetništvo RH podnijelo je zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu RH protiv dijela pravomoćne presude prema kojem je podnositelju zahtjeva dodijeljeno 19.238,59 kn za razdoblje između 11.08.2000. i 5.05.2001. na ime posebnog povećanja plaće. Državno odvjetništvo je ponovilo da naknada troškova putovanja koju je podnositelj zahtjeva primio ukazuje na to da je u predmetnom razdoblju stvarno boravio u Sisku, stoga, nakon što su izmjene i dopune Zakona o posebnoj državnoj skrbi iz 2000. godine stupile na snagu, podnositelj zahtjeva više nije imao pravo na poseban dodatak na plaću budući da više nije boravio u području posebne državne skrbi, što je bilo preduvjet za posebno povećanje plaće, kako je objašnjeno u presudi Vrhovnog suda br. Gzz-190/03 od 18.02.2004.

Podnositelj zahtjeva osporio je zahtjev za zaštitu zakonitosti, navodeći da se on ne može upotrijebiti kao pravno sredstvo i da je suštinski u suprotnosti s općim stajalištem o pitanju koje je usvojeno na sastanku Građanskog odjela Vrhovnog suda 13. lipnja 2003.

Dana 14.04.2005. Vrhovni sud je odobrio zahtjev za zaštitu zakonitosti, ukinuo drugostupanjsku presudu u pobijanom dijelu, smatrajući da je iz izmjena i dopuna Zakona o posebnoj državnoj skrbi iz 2000. godine bilo jasno da državni službenici koji su zaposleni u području posebne državne skrbi i koji su se prijavili za poseban dodatak na plaću također trebaju imati prebivalište i boravište u tom području. Stoga je Vrhovni sud naložio županijskom sudu da preispita žalbene tvrdnje općinskog državnog odvjetništva u pogledu toga jesu li ti uvjeti zadovoljeni u predmetu podnositelja zahtjeva ili ne.

Dana 7.12.2006. županijski sud je prihvatio žalbu općinskog državnog odvjetništva i preinačio je prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je podnositelju zahtjeva odobreno 19.238,59 kuna za razdoblje između 11.08.2000. i 5.05.2001. radi posebnog povećanja plaće i naložio podnositelju zahtjeva da vrati taj iznos zajedno sa zakonskim zateznim kamatama, te je preinačio prvostupanjsku presudu u dijelu koji se odnosio na troškove postupka. Županijski sud je smatrao da dokazi izvedeni pred prvostupanjskim sudom ukazuju na to da u predmetnom razdoblju podnositelj zahtjeva nije stvarno boravio u području posebne državne skrbi i da stoga nije zadovoljio sve zahtjeve prema izmjenama i dopunama Zakona o posebnoj državnoj skrbi iz 2000. godine u vezi s pravom na posebno povećanje plaće.

Dana 30.01.2007. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv presude županijskog osporavajući zahtjev za zaštitu zakonitosti u njegovom predmetu. Dana 29.04. 2010. Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu, utvrdivši da su niži sudovi djelovali u skladu sa zakonom. Sukladno navedenom postupku podnositelj zahtjeva vratio je ukupan iznos od 28.700 kuna od svoje plaće državi.

Mjerodavno domaće pravo i sudska praksa

Odredbe Zakona o parničnom postupku o pravomoćnosti presude, reviziji, zahtjevu za zaštitu zakonitosti uz izmjene od 01.12.2003.g. kojima su ukinute odredbe o primjeni zahtjeva za zaštitu zakonitosti, ali prema članku 284. stavku 5. Zakona o izmjenama i dopunama, postupci u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti ostali su primjenjivi na predmete u kojima je suđenje pred prvostupanjskim sudom završilo prije nego što su izmjene i dopune stupile na snagu. Odredbe Zakon o posebnoj državnoj skrbi sa izmjenama od 29.07.2000., presuda Vrhovnog suda RH br. Gzz-190/03 od 18.02.2004. kojom je utvrđeno da su kriteriji zaposlenja, prebivališta i boravišta na području posebne državne skrbi kumulativni kriteriji za ostvarivanje prava na poseban dodatak na plaću osoba zaposlenima u javnom sektoru, uz opće stajalište Građanskog odjela Vrhovnog suda od 13.06.2003. prema kojem se izmjene i dopune Zakona o posebnoj državnoj skrbi iz 2000. godine ne mogu primijeniti na pravo na poseban dodatak na plaću koji je dodijeljen prije stupanja na snagu tih izmjena i dopuna.

Ocjena dopuštenosti

Podnositelj zahtjeva prigovara da je ukidanjem presude od 2.10.2003., potvrđene 26.02.2004., putem postupka u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti povrijeđeno njegovo pravo na pošteno suđenje prema članku 6. st. 1. Konvencije, kao i njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva prema članku 1. Protokola br. 1.

Vlada je istaknula da je u odgovoru na zahtjev za zaštitu zakonitosti podnositelj zahtjeva propustio pred Vrhovnim sudom pravilno istaknuti svoje prigovore glede načela pravne sigurnosti i zaštite svojih imovinskih prava, a premda se u svojoj kasnijoj ustavnoj tužbi pred Ustavnim sudom podnositelj zahtjeva pozvao na članak 48. Ustava, kojim se jamči pravo na vlasništvo, nije ispravno potkrijepio tu tužbu.

Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je propisno iscrpio sva domaća pravna sredstva podnošenjem svojih prigovora Vrhovnom sudu i Ustavnom sudu.

Sud ponavlja kako temeljem čl. 35. st.1. Konvencije može razmotriti zahtjev tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha je članka 35. državama ugovornicama dati priliku da spriječe ili isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu Sudu. Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava iziskuje da se podnositelj na uobičajen način posluži pravnim sredstvima koja su učinkovita, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore temeljem Konvencije. Da bi bilo učinkovito, pravno sredstvo mora moći izravno ispraviti pobijano stanje stvari. Podnositelj zahtjeva je iskoristio pravno sredstvo podnošenjem prigovora Ustavnom sudu o uporabi zahtjeva za zaštitu zakonitosti i njegovim učincima na njegova prava vlasništva, čime je iskoristio dostupna domaća pravna sredstva i dao nacionalnim tijelima priliku da isprave povrede koje se protiv njih iznose.

Sud stoga odbija Vladin prigovor, te utvrđuje da su prigovori podnositelja dopušteni.

Povreda čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije

Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je pravomoćnom presudom nadležnih sudova u njegovom predmetu, kojom mu je dodijeljena novčana tražbina koju je propisno izvršio, stekao vlasništvo kojeg je neopravdano lišen kao rezultat uporabe postupka u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Time što je bio obvezan vratiti iznos koji mu je dodijeljen pravomoćnom presudom građanskih sudova, ujedno je bio primoran snositi prekomjeren individualni teret.

Vlada je navela da podnositelj zahtjeva nije imao nikakvog razloga vjerovati da su mu odlukama građanskih sudova dodijeljena materijalna prava u pogledu čitavog iznosa potraživanog u građanskom postupku. Vlada je istaknula da je podnositelj zahtjeva trebao biti svjestan činjenice da je presuda u njegovu korist bila u suprotnosti s presudom Vrhovnog suda br. Gzz-190/03 od 18.02.2004. i stoga je bila podložna kontroli zakonitosti. Prema mišljenju Vlade, neovisno o pravomoćnoj odluci u njegovu korist, podnositeljeva legitimna očekivanja u vezi s plaćom bila su stalan predmet spora. Stoga, sama činjenica da je podnositelj zahtjeva izvršio novčanu tražbinu koja mu je dodijeljena presudom građanskih sudova ne mijenja činjenicu da je trebao biti svjestan mogućnosti da će možda morati vratiti dio izvršenog iznosa. U svakom slučaju, ako Sud bude smatrao

da je došlo do miješanja u podnositeljeva prava vlasništva, Vlada je smatrala da je to miješanje predstavljalo kontrolu uporabe vlasništva u javnom interesu ostvarenja pravne sigurnosti u vezi s osiguravanjem prava prema Zakonu o posebnoj državnoj skrbi. Sukladno tome, uzevši u obzir broj sporova povezanih s osiguravanjem prava prema Zakonu o posebnoj državnoj skrbi i njegovom društvenom važnosti, Vlada je smatrala da ukidanje pravomoćne presude u podnositeljevu korist kroz postupak u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti podnositelju nije nametnuo prekomjeran individualni teret.

Ocjena Suda

Sud je kontinuirano smatrao da postojanje duga potvrđeno obvezujućom i provedivom presudom pruža korisniku presude „legitimno očekivanje” da će se dug platiti i predstavlja jedno od „vlasništva” korisnika u smislu članka 1. Protokola br. 1. Ukidanje te presude predstavlja miješanje u njegovo ili njezino pravo na mirno uživanje vlasništva. To je posebno istinito u ovom slučaju, u kojem je pravomoćna i izvršna presuda u korist podnositelja zahtjeva izvršena i podnositelj zahtjeva je bio dužan vratiti dio duga utvrđenog presudom u skladu s ukidanjem, što je predstavljalo lišavanje vlasništva.

Sud ponavlja da prvi i najvažniji zahtjev članka 1. Protokola br. 1 glasi da bilo koje miješanje od strane tijela javne vlasti u mirno uživanje vlasništva treba biti zakonito. Vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, nerazdvojno je svojstveno svim odredbama Konvencije. Načelo zakonitosti također predmnijeva kako su primjenjive odredbe domaćeg zakona dovoljno pristupačne, precizne i predvidive u njihovoj primjeni. Nadalje, lišavanje vlasništva može biti opravdano samo ako se pokaže da je „u javnom interesu” i ako zadovoljava zahtjev proporcionalnosti postizanjem pravične ravnoteže između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca.

U ovom predmetu Sud je već utvrdio da su lišavanjem pravomoćne odluke od 3.10.2003. bilo kakvog pravnog učinka, vlasti prekršile načelo pravne sigurnosti sadržano u članku 6. st.1. Konvencije, pa se ne može tvrditi da je predmetno lišavanje vlasništva bilo zakonito u smislu Konvencije. Ovaj predmet stoga predstavlja neuspjeh priznavanja učinka presuđene stvari (res judicata) na pravomoćnu presudu donesenu u parničnom postupku. Ne može se smatrati da je javni interes koji nadjačava temeljno načelo pravne sigurnosti i podnositeljeva prava opravdao ponovno razmatranje spora i posljedično lišavanje podnositelja njegovog.

ODLUKA SUDA

Sud jednoglasno presuđuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

NPB-ESLJP-2016-008

ĐUZEL protiv HRVATSKE

Broj zahtjeva 45360/10

Odluka od 7. siječnja 2014.g.

KLJUČNE RIJEČI

Povreda prava vlasništva prema čl. 1 Protokola 1 – test razmjernosti – opravdanost miješanja države u pravo vlasništva

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Podnositelj je vlasnik hotela D. u Baškoj Vodi, kojeg je kupio s ciljem da ga adaptira i komercijalno koristi. Hotel je izgrađen 1962. godine u skladu s građevinskom dozvolom izdanom iste godine te je upisan u zemljišne knjige. U skladu s propisima koji su regulirali lokacijske dozvole u Baškoj Vodi i mjerodavnim domaćim pravom, bilo je potrebno ishoditi lokacijsku dozvolu prije nego što se započne s bilo kakvim izvođenjem radova na građevinama na tom prostoru. Na temelju istih vlasnici nekretnina koje se nalaze u susjedstvu hotela podnositelja, ishodili su dana 26.07.2001. i 02.08.2001. lokacijske dozvole od Ureda državne uprave za prostorno uređenje, komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša u Makarskoj (u daljnjem tekstu: „Ured državne uprave“) za obnovu i adaptaciju svojih građevina. Dana 16.10.2001. podnositelj je Uredu državne uprave podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole, koju je temeljem mjerodavnih pravnih propisa bilo potrebno ishoditi prije početka radova na adaptaciji. Podnositelj je podnio svu relevantnu dokumentaciju o svojem vlasništvu na hotelu, kao i projekt adaptacije. Dana 17.04.2003., dok je postupak povodom zahtjeva podnositelja još uvijek bio u tijeku, nadležno je Ministarstvo naredilo Općini Baška Voda da stavi izvan snage Odluku o odredbama za provođenje nakon što je utvrdilo da je ona donesena protivno mjerodavnom pravu. Dana 9.05.2003. Općina Baška Voda donijela je odluku kojom se stavlja izvan snage Odluka o odredbama za provođenje.

Dana 04.07.2003. Ured državne uprave odbio je zahtjev podnositelja za izdavanje lokacijske dozvole. Mjerodavni dio rješenja glasi: „Sukladno članku 34. st.2. Zakona o prostornom uređenju, lokacijska

dozvola je upravni akt koji se izdaje na temelju dokumenata prostornog uređenja te posebnih zakona i propisa donesenih na temelju tih zakona. S obzirom na to da u ovom trenutku Općina Baška Voda nema mjerodavne dokumente prostornog uređenja, slijedi, u svjetlu svega što je prethodno navedeno, da se lokacijske dozvole za obnovu ili adaptaciju građevina ne mogu izdavati sve do donošenja prostornog plana općine ili nekog odgovarajućeg prostornog plana.“

Dana 18.07.2003. podnositelj je podnio žalbu Ministarstvu, ističući da je podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole 16.10.2001. i da je uz zahtjev priložio svu potrebnu dokumentaciju, ali da je njegov zahtjev odbijen samo zato što Općina Baška Voda nije donijela prostorni plan, pored činjenice da je on podnio svoj zahtjev dok su mjerodavni dokumenti prostornog uređenja još važili. On stoga smatra da se trebalo primijeniti pravo i dokumenti prostornog uređenja koji su važili i bili mjerodavni u vrijeme kada je podnio svoj zahtjev.

Dana 11.09.2003. Ministarstvo je ukinulo prvostupanjsko rješenje i predmet vratilo na ponovljeni postupak s uputom da se utvrdi može li se odobriti izdavanje lokacijske dozvole na temelju dokumenata prostornog uređenja koji su doneseni za šire područje.

U ponovljenom postupku, dana 18.02.2004., Ured državne uprave ponovno je odbio zahtjev podnositelja. Utvrđeno je da je dokument prostornog uređenja za šire područje, i to Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, koji je donesen 23.07.2002., propisao donošenje prostornog plana Općine Baška Voda te da on ne sadrži odredbe na temelju kojih bi se moglo odobriti izdavanje lokacijske dozvole.

Dana 19.04.2004. podnositelj je podnio žalbu Ministarstvu, navodeći da Ured državne uprave nije postupio u skladu s uputom, smatrajući da se može utvrditi je li moguće izdati lokacijsku dozvolu na temelju prostornog plana koji pokriva čak i šire područje od prostornog plana županije. Istaknuo je da na njega ne bi trebao pasti teret propusta Općine Baška Voda da donese prostorni plan. Također je smatrao da bi se lokacijska dozvola trebala izdati na temelju dokumenata prostornog uređenja koji su važili u vrijeme kad je podnio svoj zahtjev.

Dana 2.05.2004. Ministarstvo je odbilo žalbu podnositelja i potvrdilo prvostupanjsku presudu da trenutno ne postoji dokument prostornog uređenja na temelju kojeg bi se moglo odobriti izdavanje lokacijske dozvole za nekretninu koja se nalazi u Baškoj Vodi.

Podnositelj je podnio tužbu Upravnom sudu RH pobijajući odluke upravnih vlasti. Dana 3.07.2008. Upravni sud odbio je tužbu podnositelja. Presudio je da je Prostornim planom Splitsko-dalmatinske županije bila propisana obveza pripreme i donošenja prostornog plana za Općinu Baška Voda, ali da takav plan još nije donesen, te da se stoga ne može odobriti zahtjev podnositelja za izdavanje lokacijske dozvole.

Dana 23.10.2008. podnositelj je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu RH. Istaknuo je da je podnio svoj zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole u vrijeme dok su važili dokumenti prostornog uređenja za Općinu Baška Voda. Međutim, upravnim je vlastima bilo potrebno gotovo dvije godine da odluče o njegovom zahtjevu, a u međuvremenu su dokumenti prostornog uređenja stavljeni van snage, a

prostorni plan još nije donesen. Stoga, budući da je postojala pravna praznina, upravne vlasti bile su dužne primijeniti pravo i dokumente prostornog uređenja koji su važili u vrijeme kada je podnio svoj zahtjev. Tvrdio je da je to učinilo značajnu štetu njegovim legitimnim interesima i da nije postojao legitimni javni interes koji bi opravdao odbijanje izdavanja lokacijske dozvole, budući da su takve dozvole bile izdavane za niz nekretnina koje su se nalazile u blizini njegova hotela.

U međuvremenu je Općina Baška Voda nastavila s donošenjem prostornog plana. Tek nakon što su prikupljene sve suglasnosti, konačni prijedlog prostornog plana podnijet je Općinskom vijeću Općine Baška Voda koji ga je donio 2.04.2009. Nakon donošenja prostornog plana podnositelj nije podnio novi zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole.

Dana 18.03.2010.g. Ustavni sud RH proglasio je ustavnu tužbu podnositelja nedopuštenom zbog njezine očite neosnovanosti koja odluka je dostavljena punomoćnici podnositelja dana 28.04.2010.

Pravo

Mjerodavno domaće pravo

Pravni propisi koji reguliraju prostorno uređenje, odredbe Zakona o prostornom uređenju sa izmjenama i dopunama kojima je produljivan rok za donošenje prostornih planova općina, izmjena od 01.10.2007.g. taj je rok produljen do 31.12.2007. te je izričito zabranila izdavanje lokacijskih dozvola dok ne postoje mjerodavni dokumenti prostornog uređenja.

Povreda čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije

Podnositelj prigovara temeljem čl.1.Protokola 1. da nije bio u mogućnosti obnoviti svoj hotel jer nije mogao ishoditi lokacijsku dozvolu.

Podnositelj tvrdi da je kupio hotel D. u Baškoj Vodi s ciljem da ga komercijalno koristi, a koji je trebao adaptaciju za korištenje u punom obimu. Budući da je za obnovu i adaptaciju bila potrebna lokacijska dozvola, domaće vlasti su se nedonošenjem relevantnih dokumenata prostornog uređenja i neizdavanjem lokacijske dozvole, neopravdano umiješale u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva. Podnositelj navodi da takvo miješanje nije težilo nikakvom legitimnom cilju, štoviše, može se reći da je u javnom interesu bilo donijeti relevantne dokumente prostornog uređenja, što su domaće vlasti propustile učiniti tijekom dugog vremenskog razdoblja. Prostorni plan donesen je tek 2009.g., radi čega nije mogao ishoditi lokacijsku dozvolu kroz razdoblje duže od osam godina, a time nije mogao niti koristiti svoju nekretninu na način na koji je to želio, i to u komercijalne svrhe, čime je na njega stavljen pretjerani i nerazmjerni teret.

Vlada navodi da podnositelj nije iskoristio sva dostupna i učinkovita domaća pravna sredstva. Vlada drži da nije bilo miješanja u pravo podnositelja na mirno uživanje njegova vlasništva. Podnositelj je podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole kako bi mogao izvesti dodatne građevinske radove na svom hotelu i stoga se ona odnosila na njegovo buduće, a ne postojeće vlasništvo. Podnositelj je podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole u vrijeme kad Općina Baška Voda nije imala važeći prostorni plan, budući da je njezin postojeći prostorni plan Ministarstvo proglasilo ništavim i stoga

nije proizvodio pravni učinak. Rješenja domaćih vlasti temeljila su se na mjerodavnom domaćem pravu i bila su u javnom interesu prostornog planiranja i zaštite vlasništva. Vlada također smatra da na podnositelja nije bio stavljen pretjerani i nerazmjerni teret, jer kroz vrijeme tijekom kojeg nije mogao ishoditi lokacijsku dozvolu, imao je sve mogućnosti u cijelosti koristiti svoju imovinu te je čak oglašavao na internetu da je izvršio neke adaptacije na svojem hotelu. Konačno, nadležne domaće vlasti donijele su prostorni plan i podnositelj je tada mogao podnijeti zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole.

Ocjena Suda

Sud ponavlja da čl. 1. Protokola 1 sadrži tri zasebna pravila. Prvo pravilo, sadržano u prvoj rečenici prvoga stavka, općenite je prirode i proglašava načelo mirnog uživanja vlasništva. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istoga stavka, pokriva oduzimanje vlasništva i uvjetuje ga određenim uvjetima. Treće pravilo, navedeno u drugom stavku, priznaje državama ugovornicama, između ostaloga, pravo na nadzor korištenja imovine u skladu s općim interesom. Ova tri pravila nisu „zasebna“ u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo odnosi se na posebne slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva i stoga se trebaju tumačiti u svjetlu općih načela proglašanih u prvom pravilu te moraju biti u skladu s načelom zakonitosti i težiti legitimnom cilju uz pomoć sredstava koja su u razumnoj mjeri razmjerna cilju koji se želi ostvariti.

Sud nalazi da situacija, zbog koje podnositelj prigovara, predstavlja nadzor nad korištenjem imovine, što je potrebno ispitati na temelju drugog stavka čl.1. Protokola 1., a koji omogućuje državama ugovornicama da nadziru korištenje imovine u skladu s općim interesom, donošenjem onih zakona koje smatraju potrebnima za tu svrhu, što znači da mora postojati razumni odnos razmjernosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. S obzirom na svrhu mjera, Sud mora poštivati prosudbu nacionalnog zakonodavstva o tome što je u općem interesu osim ako je takva prosudba očigledno bez razumnog temelja.

U ovom predmetu Sud primjećuje da se stavljanje izvan snage dokumenata prostornog uređenja Općine Baška Voda, nakon izvršenog nadzora Ministarstva u travnju 2003. tijekom kojeg su pronađene nepravilnosti kod njihova donošenja, temeljilo na mjerodavnim domaćim zakonskim propisima Zakona o prostornom uređenju. Posljedično, s obzirom na to da je lokacijska dozvola upravni akt koji se može izdati samo na temelju dokumenata prostornog uređenja Sud prihvaća da su rješenja upravnih vlasti kojima se odbija zahtjev podnositelja za izdavanje lokacijske dozvole bila u skladu s mjerodavnim domaćim pravom.

Sud također smatra da su ova rješenja, kojima se utječe na prostorno uređenje i planiranje, težila legitimnom cilju „u skladu s općim interesom“ u svrhu čl.1. st.2. Protokola br. 1.

Vezano uz razmjernost miješanja, u pogledu čega podnositelj ističe prigovor, Sud primjećuje da je podnositelj propustio potkrijepiti jesu li i u kojoj mjeri promjene u relevantnim dokumentima prostornog uređenja stvarno utjecale na njegove vlasničke interese ili je li vrijednost njegove predmetne nekretnine značajno umanjena, ili je li vlasništvo nad hotelom na bilo koji način postalo neizvjesno. Štoviše, iz dostupnih dokaza proizlazi da tijekom cijelog tog razdoblja podnositelj nije bio

spriječen u korištenju svoje imovine i mogao je upravljati njome i koristiti je u komercijalne svrhe. Točno je da je podnositelj zbog nepostojanja dokumenata prostornog uređenja kroz značajno razdoblje bio ostavljen u neizvjesnosti u pogledu mogućnosti uređenja svoje nekretnine. Međutim, Sud primjećuje da je postupak donošenja prostornog plana složen i osjetljiv. Tijekom tog postupka općinske su vlasti bile dužne pokrenuti javnu raspravu koja uključuje niz zainteresiranih subjekata, uzeti u obzir njihova očitovanja i prigovore te ishoditi suglasnosti nekoliko ministarstava i nadležnih državnih vlasti. Tek nakon toga Općina je mogla donijeti svoj prostorni plan.

Sud navodi da nije dokazano da bi tijekom predmetnog razdoblja vlasti bile dužne izdati mu lokacijsku dozvolu, jer se iz pukog postojanja relevantnih dokumenata prostornog uređenja ne može izvesti nikakvo apsolutno pravo na dobivanje lokacijske dozvole. Štoviše, nakon što je prostorni plan za Općinu Baška Voda donesen 2.04.2009., podnositelj je mogao zatražiti izdavanje lokacijske dozvole, ali on nikada nije iskoristio tu mogućnost. Stoga bi Sudu bilo nemoguće nagađati zašto podnositelj nije zatražio lokacijsku dozvolu i bi li on dobio takvu dozvolu temeljem dokumenata prostornog uređenja Općine za građevinske radove koje je želio izvesti.

Stoga Sud nalazi da nije bilo povrede čl.1. Protokola 1 uz Konvenciju.

Slijedi da je prigovor podnositelja očigledno neosnovan i da ga treba odbiti.

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno proglasio zahtjev nedopuštenim kao očito neosnovanim u odnosu na čl.1. Protokola br. 1. uz Konvenciju zasebno i u vezi s čl. 14. Konvencije, te ga je odbacio.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

LL-ESLJP-2016-003

STRETCH protiv UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Broj zahtjeva 44277/98

Presuda od 24. lipnja 2003.g.

KLJUČNE RIJEČI

Povreda prava vlasništva prema čl. 1 Protokola 1. – ugovor o zakupu – pojam „vlasništva“ – ultra vires doktrina

SAŽETAK ODLUKE

Činjenice predmeta

Ugovorom o zakupu iz 1969. podnositelj zahtjeva je dobio u zakup idnustrijsko zemljište koje mu je odobreno od strane Vijeća u Dorchesteru i to na razdoblje od 22 godine sa mogućnošću produljenja na još 22 godine. Ugovorom se obvezao o svom trošku izgraditi šest zgrada za potrebe industrijske uporabe.

U nastavku Općinsko vijeće West Dorset (dalje: West Dorset) je postao pravni slijednik Vijeća u Dorchesetru, te je podnositelju zahtjeva priznao njegov zahtjev za produljenjem zakupa uz napomenu da bi trebali dogovoriti novu zakupninu za prvih sedam godina. Podnositelj zahtjeva je potpisao ponudu West Dorset i započeo pregovore sa podzakupnicima oko promjene iznosa zakupnine. Međutim u kolovozu 1991. West Dorset je ipak obavijestio podnositelja zahtjeva da se produljenje ugovora neće realizirati i to iz nekoliko razloga od kojih je jedan da je prethodnik West Dorseta, Vijeće u Dorchesteru, djelovalo preko svojih ovlasti (ultra vires).

Podnositelj zahtjeva se žalio višem tijelu na odluku West Dorseta međutim sva tijela koja su odlučivala o žalbama podnositelja zahtjeva konačno su odlučila kako je Vijeće u Dorchesetru, izdavajući prvi ugovor o zakupu, odnosno ostavljajući mogućnost produljenja ugovora, prekoračio svoje ovlasti.

Najvažnije pitanje da li je ovlast za davanje u zakup ujedno davala i ovlast za davanjem mogućnosti produljenja tog zakupa pri čemu je navise žalbeno tijelo odlučilo protivno podnositelju zahtjeva odnosno nije našlo da je ovlast za produljenjem zakupa sadržana u samoj ovlasti za davanje zakupa.

Pravo

Podnositelj zahtjeva žali se da je u njegovom slučaju došlo do povrede čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije i to iz razloga što je zakinut za mogućnost produljenja ugovora o zakupu koje odobrava tijelo lokalne jedinice. U svom obrazlaganju podnositelj je istaknuo kako mu je uskraćeno mirno uživanje vlasništva, odnosno ne samo uskraćivanje produljenja zakupa već njegova prava i obveze koja proizlaze iz ugovora o zakupu (pravo na mogućnost produljenja što je utjecalo na odluku) i gubitak investicija obzirom na određena ulaganja koja je bio dužan učiniti. Nalazi da gubitak koji je pretrpio ne opravdava primjenu *ultra vires* doktrine.

Sud je prvenstveno utvrđivao da li se u navedenom predmetu pojavljuje pitanje vlasništva, a koje bi bilo zaštićeno čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije pri čemu se osvrće kako pod vlasništvo spada postojeća imovina, ali i imovina koja obuhvaća i tužbe odnosno ona imovina koja bi opravdavala „legitimno očekivanje“ za priznanje svih vlasničkih prava. U konkretnom slučaju, Sud je uzeo u obzir trajanje zakupa kao i činjenicu da prema engleskom pravu, ugovori koji su sklopljeni sa državnim tijelima izvan njihove ovlasti, ne proizvode pravne učinke. Međutim odlučujući faktor zbog kojeg je podnositelj zahtjeva sklopio ugovor sa tadašnjom lokalnom zajednicom je upravo činjenica da može taj ugovor produljiti te je opravdano očekivao da će nastaviti prikupljati prihod od podzakupnika. Stoga, Sud nalazi kako je podnositelj zahtjeva imao legitimno očekivanje da će moći zatražiti produljenje zakupa kao pravo koje proizlazi iz ugovora o zakupu i spada pod pojam vlasništva iz čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije.

Drugo pitanje koje je ispitivao Sud je da li je došlo do zadiranja u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva? Uzimajući u obzir uvjete ugovora o zakupu sklopljenog između podnositelja zahtjeva i prednika West Dorseta, Sud nalazi da ova situacija može dovesti do uzmeniravanja prava vlasništva.

Konačno Sud je utvrđivao da li je to uznemiravanje bilo opravdano? Sukladno sudskoj praksi, prilikom zadiranja ili uznemiravanja prava vlasništva mora se poštovati ravnoteža između zahtjeva zajednice i onih ciljeva koji se štite i zaštite temeljnih prava i obveza pojedinaca. Dakle, mora postojati ravnoteža između cilja koji se želi postići i sredstava kojim se taj cilj ostvaruje.

Pri tome Sud nalazi izuzetno važnom doktrinu *ultra vires*, odnosno djelovanje unutar nadležnosti od strane državnih tijela, a upravo kao jamstvo zabrane zlouporabe ovlasti. U konkretnom slučaju, lokalna jedinica je svakako djelovala izvan svojih ovlasti, a što je rezultiralo time da je i podnositelj zahtjeva opravdano smatrao kako mu to pravo (produljenje zakupa) pripada. Također, u konkretnom slučaju država nije dokazala, a niti je tvrdila da bi podnositelj zahtjeva na neki način mogao tražiti kompenzaciju od države zbog gubitka koji je on pretrpio. Također, Sud je uzeo u obzir i činjenicu da je podnositelj zahtjeva preuzeo i obveze investiranja u predmet zakupa i da je očekivao dulje razdoblje kada bi mu se investicija počela vraćati.

ODLUKA SUDA

Sud je jednoglasno presudio da je došlo do povrede čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju te je dosudio podnosiocu zahtjeva 31.000,00 EUR-a imovinske štete, 5.000,00 EUR-a neimovinske štete i 45.000,00 EUR-a troškove postupka.

PRESUDE SUDA EUROPSKE UNIJE

Zaštita potrošača – nepoštene odredbe ugovora

OPĆINSKI SUD U RIJEČI

6 Su-696/15

BB-EU-2016-006

BANIF PLUS BANK ZRT

protiv

CSABA CSIPAI, VIKTORIA CSIPAI**C-472/11****Presuda od 16. rujna 2011.****KLJUČNE RIJEČI**

Zahtjev za prethodnu odluku - Direktiva 93/13/EEZ - Potrošački ugovori - Nepoštena ugovorna odredba - Ovlasti nacionalnog suda kada smatra da je ugovorna odredba nepoštena izvijestiti stranke o tome i pozvati ih da se o tome očituju - Utjecaj ostalih ugovornih odredbi na ocjenu nepoštenosti pojedine ugovorne odredbe

SAŽETAK ODLUKE

Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje odredbi čl. 6 i 7 Direktive 93/13/EEZ o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima.

Pred mađarskim sudom vođen je postupak radi isplate nakon raskida ugovora o kreditu koji je pokrenula Banif Plus Bank Zrt protiv supružnika Csabe i Viktorie Cipal. Ugovor je raskinula banka s obzirom na ponašanje dužnika te je zatražila isplatu preostalog iznosa nakon raskida ugovora.

Naime, Ugovor o kreditu je sklopljen 16. lipnja 2006. godine s rokom otplate do 15. lipnja 2012. godine te je ugovorom predviđeno da u slučaju raskida koji je skrivio dužnik ili ako nije ispunjavao preuzete obveze iz ugovora o kreditu, dužan je vratiti preostale rate kredita, uvećano za kamate i troškove, s time da su rate obuhvaćale iznos glavnice, kamata i troškova osiguranja.

U postupku pred mađarskim sudom, sud je zauzeo stajalište i izvijestio stranke da je odredba čl. 29 nepoštena te ih je pozvao da se o tome očituju, pa je tako banka navela da naznačena odredba ugovora o kreditu nije nepoštena, a dužnici su smatrali da se radi o nepoštenoj ugovornoj odredbi osim u dijelu koji se odnosi na plaćanje preostale glavnice. Konačno, mađarski sud je odlučio da su supružnici Csipai dužni banci platiti novčanu svotu obračunatu na način da odredba čl. 29 ugovora nije došla u primjenu. U žalbenom postupku, sud je zastao s postupkom te je Sudu podnio zahtjev za prethodnu odluku.

Mađarski sud je postavio tri pitanja Sudu, a prva dva pitanja se u osnovi svode na tumačenja odredbe čl. 6 st. 1 i čl. 7 st. 1 Direktive 93/13/EEZ, tj. ima li nacionalni sud ovlaštenje izvijestiti stranke da je po službenoj dužnosti utvrdio da je ugovorna odredba ništetna te slijedom toga zatražiti očitovanje stranaka o tome. Nadalje, sljedeće pitanje odnosi se na ovlaštenje suda da uzme u obzir sve ugovorne odredbe prilikom ocjene nepoštenosti pojedine ugovorne odredbe, ili je dužan razmatrati samo odredbe koje su navedene kao pravna osnova zahtjeva (čl. 29 ugovora).

Prema mađarskom zakonodavstvu, kada sud utvrdi da postoje razlozi ništetnosti ugovora, mora izvijestiti stranke o tome i omogućiti im da se izjasne jer u protivnom ne može proglasiti ništetnim ugovor ili pojedinu njegovu odredbu. Pri tome Sud ukazuje da nacionalno postupovno zakonodavstvo treba osigurati zaštitu individualnih prava koja su zajamčena pravom EU-a poštujući načelo jednakosti i učinkovitosti tako da u tim postupcima ostvarivanje prava ne može biti bitno drugačije u odnosu na ostale slične postupke prema domaćem pravu kao i da samo ostvarivanje prava koja izviru iz prava EU ne bude nemoguće ili pak otežano. Nadalje, Sud naglašava i poštivanje načela prava na saslušanje u funkciji pravičnoga suđenja zajamčenog čl. 47 Povelje o temeljnim pravima, posebno u situaciji kada sud odlučuje po službenoj dužnosti, koje je u konkretnom slučaju zadovoljeno na način da je sud dužan izvijestiti stranke o tome da smatra da je ugovorna odredba nepoštena te im je ostavio mogućnost da se izjasne o takvom stavu suda.

ODLUKA SUDA

1. Odredbe čl. 6 st. 1 i 7 st.1 Direktive 93/13/EEZ treba tumačiti na način da u slučaju kada sud po službenoj dužnosti nađe da je ugovorna odredba nepoštena slijedom čega treba donijeti odluku o tome, nije dužan čekati da potrošač, koji je izviješten o takvom stajalištu suda, dostavi svoje očitovanje kojim traži da se ta odredba proglasi ništetnom, s time da je u cilju provedbe načela prava na saslušanje sud dužan izvijestiti stranke o stajalištu da je ugovorna odredba nepoštena te ih pozvati da se očituju o tome i omogućiti im da se očituju na navode suprotne strane, u skladu s nacionalnim postupovnim propisima.

2. Nacionalni sud prilikom ocjene je li ugovorna odredba na kojoj se temelji tužbeni zahtjev ništetna, treba uzeti u obzir sve ugovorne odredbe.

ERNST GEORG RADLINGER, HELENA RADLINGEROVA**protiv****FINWAY A.S.****C-377/14****Presuda od 21. travnja 2016.****KLJUČNE RIJEČI**

Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Članak 7. – Nacionalna postupovna pravila koja uređuju stečajni postupak – Dugovanja koja proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu – Učinkoviti pravni lijek – Točka 1. podtočke (e) priloga – Neproporcionalnost iznosa naknade – Direktiva 2008/48/EZ – Članak 3. točka (I) – Ukupni iznos kredita – Točka I. Priloga I. – Iznos povlačenja novca – Izračun efektivne kamatne stope – Članak 10. stavak 2. – Obveza pružanja informacija – Ispitivanje po službenoj dužnosti – Sankcija

SAŽETAK ODLUKE

Supružnici Radlinger su 29. kolovoza 2011. zaključili ugovor o potrošačkom kreditu s društvom Smart Hypo s.r.o. na temelju kojeg im je odobren zajam. Kao protučinidbu za odobravanje kredita supružnici Radlinger su se najprije obvezali platiti vjerovniku glavnicu, kamatu u visini od 10% godišnje na glavnicu za čitavo razdoblje trajanja ugovora, naknadu vjerovniku i troškove. EKS predmetnog potrošačkog kredita iznosio je 28,9 %. Također, Supružnici Radlinger su se obvezali platiti vjerovniku osim zateznih kamata propisanih zakonom, ugovornu kaznu u visini od 0,2% iznosa prvotno odobrene glavnice za svaki dan zakašnjenja, paušalnu ugovornu kaznu u slučaju zakašnjenja duljeg od mjesec dana, te paušalnu naknadu koja odgovara troškovima naplate dužnog iznosa. Naposljetku, vjerovnik si je zadržao pravo tražiti, s trenutačnim učinkom, plaćanje cjelokupnog iznosa kredita odjednom, u slučaju ako jedan od mjesečnih obroka ne bi bio plaćen u cijelosti ili na vrijeme, ili ako bi se utvrdilo da je njegov pristanak ishoden namjernim prikrivanjem činjenica od strane

supružnika Radlinger. Finway, kojemu je Smart Hypo s. r. o. prenio tražbine koje je imao prema supružnicima Radlinger, izvijestio ih je da traži plaćanje cijeloga iznosa duga odjednom, s obrazloženjem da su bitne informacije prešućene prilikom sklapanja ugovora o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, jer su prikrili činjenicu da je ovrha bila određena na njihovoj imovini za iznos od 4285 CZK-a (oko 160 eura). Supružnici Radlinger su pokrenuli postupak pred Krajský soudom v Plzni (Regionalni sud u Pilsenu, Republika Češka) kako bi utvrdio da su nesposobni za plaćanje i prihvatio njihov zahtjev za oslobođenje od preostalih obveza na temelju plana otplate, s obzirom na to da nisu više bili u mogućnosti poštovati svoje obveze, te im se stavlja na teret kašnjenje u plaćanju dulje od tri mjeseca. Taj je zahtjev proslijeđen Krajsky soudu v Praze (Regionalni sud u Pragu, Republika Češka), koji je utvrdio da su supružnici Radlinger nesposobni za plaćanje, odredio sudskog povjerenika te pozvao vjerovnike da prijave svoje tražbine u roku od 30 dana. Finway je u okviru stečajnog postupka prijavio dvije ovršive tražbine, prvu osiguranu hipotekom, i drugu, neosiguranu založnim pravom i koja odgovara ugovornoj kazni predviđene ugovorom. Supružnici Radlinger priznali su dospelost tih tražbina, ali su osporili iznos, pozivajući se na nespojivost odredbi ugovora o kojemu se raspravlja u glavnom postupku s moralnim načelima.

S obzirom na to da ugovor o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, na kojemu Finway temelji svoje prijavljene tražbine, istovremeno predstavlja i ugovor o potrošačkom kreditu u smislu Direktive 2008/48 i ugovor zaključen između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača u smislu Direktive 93/13, Regionalni sud u Pragu postavlja pitanje odnose li se obveze koje proizlaze iz potonje direktive također i na stečajni sud pred kojim se osporavaju tražbine koje se temelje na ugovoru o kreditu. Nadalje, Regionalni sud u Pragu dvojio je glede zakonitosti EKS-a, onako kako je naveden u ugovoru o kojem se raspravlja u glavnom postupku. U tom pogledu postavlja pitanje koje je iznose zajmodavac uključio u iznos povlačenja novca, u smislu točke I. Priloga Direktivi 2008/48, radi izračuna EKS-a, imajući u vidu okolnost da su troškovi povezani s tim kreditom te prva dva mjesečna obroka odmah odbijeni iz iznosa navedenog kredita. Konačno, postavlja pitanje o načinu na koji, s obzirom na zahtjeve iz Direktive 93/13, valja ispitati odredbe ugovora zaključenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača, poput onog o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, u kojemu se predviđa da u slučaju zakašnjenja s plaćanjem vjerovnik može zahtijevati od dužnika neposrednu isplatu odnosnog kredita u cijelosti, uključujući kamate i buduće naknade vjerovniku, plaćanje ugovorne kazne u visini od 0,2% iznosa glavnice za svaki dan zakašnjenja te, u slučaju da taj dužnik padne u zakašnjenje dulje od dva mjeseca, plaćanje paušalne ugovorne kazne.

Sud je naveo kako je člankom 7. stavak 1. Direktive 93/13. naloženo državama članicama obveza da osiguravaju da postoje u korist potrošača primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklapa s potrošačima. Među tim sredstvima moraju biti uključene i odredbe koje omogućuju da se potrošačima jamči djelotvorna sudska zaštita, dajući im mogućnost da pred sudom osporavaju sporni ugovor, uključujući osporavanje i u okviru stečajnog postupka, i to u razumnim postupovnim uvjetima, tako da za izvršavanje njihovih prava nisu propisani uvjeti, osobito glede rokova ili troškova koji pretjerano otežavaju ili u praksi onemogućavaju izvršavanje prava zajamčenih Direktivom 93/13 (vidjeti u tom smislu presudu od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 59.). Posebnosti postupaka ne mogu utjecati na pravnu zaštitu koju potrošači imaju na temelju odredbi

Direktive 93/13 (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2014., Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 52. i 53. te navedenu sudsku praksu). Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti procijeniti nepoštenost ugovorne odredbe koja ulazi u područje primjene Direktive 93/13 i time ispraviti neravnotežu između potrošača i prodavača ili pružatelja čim raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (presuda od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 41. i navedena sudska praksa). Kada nacionalni sud po službenoj dužnosti utvrdi povredu članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, dužan je poduzeti sve mjere koje proizlaze iz nacionalnog prava, bez čekanja da potrošač podnese takav zahtjev, pri čemu mora poštovati načelo kontradiktornosti (vidjeti, analogijom, presudu od 21. veljače 2013., Banif Plus Bank, C 472/11, EU:C:2013:88, t. 36. i od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 42.). Kada je nacionalni sud utvrdio povredu obveze pružanja informacija, dužan je poduzeti sve mjere koje su predviđene nacionalnim pravom, pod uvjetom da prilikom primjene sankcija budu poštovani zahtjevi članka 23. Direktive 2008/48, kako su protumačeni od strane Suda, osobito u presudi od 27. ožujka 2014., LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190). U odnosu na izravni učinak Direktiva 93/13 i Direktive 2008/48 Sud podsjeća kako se sukladno članku 288. trećem podstavku UFEU-a, time što obvezuje u pogledu rezultata koji je potrebno postići svaku državu članicu kojoj je upućena, direktivom prepušta odabir oblika i metoda postizanja tog rezultata nacionalnim tijelima. Štoviše, direktiva ne može sama po sebi stvarati obveze za pojedinca pa se stoga na nju ne može pozvati kao takvu protiv njega (presuda od 24. siječnja 2012., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 37. i navedena sudska praksa). Također, obveza države članice da poduzme sve potrebne mjere kako bi se postigao rezultat propisan određenom direktivom obvezujuća je na temelju članka 288. trećeg podstavka UFEU-a i same direktive, a odnosi se na sva tijela država članica, uključujući i sudove u okviru njihove nadležnosti (presuda od 24. lipnja 2008., Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, t. 83. i navedena sudska praksa). Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, nacionalni sudovi prilikom primjene unutarnjeg prava dužni, koliko je to moguće, tumačiti ga u skladu s tekstem i ciljem Direktive 2008/48 kako bi se postigao njome predviđen rezultat. Naime, ta obveza usklađenog tumačenja nacionalnog prava inherentna je sustavu UFEU-u jer omogućuje nacionalnim sudovima da osiguraju, u okviru svojih nadležnosti, potpunu učinkovitost prava Unije prilikom rješavanja sporova koji se pred njima vode (vidjeti, analogijom, presudu od 24. siječnja 2012., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 24. i navedenu sudsku praksu). Vezano za tumačenje pojmova „ukupan iznos kredita“ i „iznos povlačenja novca“ Sud navodi da kako je pojam „ukupan iznos koji plaća potrošač“ definiran u članku 3. točki (h) Direktive 2008/48 kao zbroj ukupnog iznosa kredita i ukupnih troškova kredita za potrošača, proizlazi da su pojmovi „ukupan iznos kredita“ i „ukupni troškovi kredita za potrošača“ međusobno isključivi i stoga se u ukupni iznos kredita ne mogu uključiti iznosi koji ulaze u ukupne troškove kredita za potrošača. Stoga, ne može se uključiti u ukupni iznos kredita u smislu članka 3. točke (l) i članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 niti jedan iznos koji predstavlja izvršenje obveze koja je ugovorena predmetnim ugovorom, poput upravnih troškova, kamata, naknada i drugih vrsta troškova koje mora snositi potrošač. Konačno sud podsjeća kako prilog na koji je upućeno u članku 3. Direktive 93/13 sadržava indikativni i netaksativni popis odredba koje bi se moglo proglasiti nepoštenima, među kojima se nalazi, kao što to proizlazi iz točke 1. podtočke (e) tog priloga, ona čiji su predmet ili svrha „zahtjev da svaki potrošač koji propusti ispuniti svoju obvezu plati nerazmjerno visok iznos naknade“. Konačno, Sud ističe kako je potrebno

ocijeniti kumulativni učinak svih odredbi ugovora sklopljenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača. Takva ocjena je opravdana, s obzirom na to da se odredbe primjenjuju u njihovoj ukupnosti i neovisno o tome traži li vjerovnik u stvarnosti njihovo potpuno izvršenje (vidjeti, analogijom, presudu od 10. rujna 2014., Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 42.). Nacionalni sud koji je utvrdio da je više odredbi ugovora zaključenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača nepošteno u smislu te Direktive 93/13, mora isključiti iz primjene sve nepoštene odredbe, a ne samo neke od njih.

ODLUKA SUDA

1. Članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da mu je protivan nacionalni postupovni propis, poput onoga u glavnom postupku, kojim je propisano da u stečajnom postupku, s jedne strane, sud pred kojim se vodi taj postupak ne može po službenoj dužnosti ispitati eventualnu nepoštenost ugovornih odredbi na kojima se temelje tražbine koje su prijavljene u okviru navedenog postupka, čak i u slučaju kada taj sud raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima, te da, s druge strane, taj sud može ispitati samo tražbine koje nisu osigurane založnim pravom i samo u odnosu na određeni broj prigovora u kojima se ističe zastara tražbina ili njihov prestanak.
2. Članak 10. stavak 2. točku (d) Direktive 2008/48/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ treba tumačiti na način da se njime nalaže da nacionalni sud pred kojim se vodi spor o tražbinama koje se temelje na ugovoru o kreditu u smislu te direktive po službenoj dužnosti ispita poštovanje obveze pružanja informacije predviđene tom odredbom te da poduzme mjere koje su propisane nacionalnim pravom u slučaju takve povrede, pod uvjetom da sankcije pritom ispunjavaju zahtjeve iz članka 23. navedene direktive.
3. Članak 3. točku (l) i članak 10. stavak 2. Direktive 2008/48 te točku I. Priloga I. toj direktivi treba tumačiti na način da ukupni iznos kredita i iznos povlačenja novca obuhvaćaju sve iznose koji su stavljeni na raspolaganje potrošaču, čime su isključeni oni iznosi koji se isplaćuju vjerovniku s osnova troškova koji su povezani s predmetnim kreditom i koji nisu u stvarnosti isplaćeni potrošaču.
4. Odredbe Direktive 93/13 treba tumačiti na način da, prilikom utvrđenja da je iznos naknade koju mora platiti potrošač koji propusti ispuniti svoju obvezu nerazmjerno visok u smislu točke 1. podtočke (e) priloga toj direktivi, valja ocijeniti kumulativni učinak svih odredbi koje se na to odnose i koje su sadržane u razmatranom ugovoru, neovisno o tome traži li vjerovnik u stvarnosti puno ostvarenje svake tražbine, te kada je to slučaj, nacionalni sud mora izuzeti iz primjene sve odredbe za koje je utvrdio da su nepoštene, kako bi osigurao da potrošač ne bude njima vezan.

BOGDAN MATEI, IOANA OFELIA MATEI**protiv****SC VOLKSBANK ROMANIA SA****C-143/13****Presuda od 26. veljače 2015.****KLJUČNE RIJEČI**

Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u ugovorima sklopljenima između poslovnog subjekta i potrošača – Članak 4. stavak 2. – Ocjena nepoštenog karaktera ugovornih odredbi – Izuzimanje odredbi koje se odnose na glavni predmet ugovora ili primjerenost cijene ili naknade pod uvjetom da su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene – Ugovorne odredbe koje sadrže ‘proviziju za rizik’ koju prima davatelj kredita i koje mu dopuštaju da pod određenim uvjetima jednostrano izmijeni kamatnu stopu“

SAŽETAK ODLUKE

Korisnici kredita sklopili su s Volksbankom dva ugovora o kreditu, prvi koji je služio za podmirivanje osobne tekuće potrošnje i drugi čija je svrha financirati kupnju nekretnine i koji je osiguran hipotekom na toj nekretnini. U skladu s člankom 3. točkom (d) posebnih uvjeta tih dvaju ugovora, koji se odnosi na varijabilnost kamatne stope, „banka pridržava pravo izmjene tekuće kamatne stope u slučaju znatnih promjena na tržištu novca, pri čemu se o novoj kamatnoj stopi obavještava korisnik kredita; tako izmijenjena kamatna stopa primjenjuje se od datuma kada je on obaviješten.“ Članak 3.5 općih uvjeta ugovora o kreditu o kojima je riječ u glavnom postupku, naslovljen „provizija za rizik“, propisuje da korisnik kredita može za stavljanje kredita na raspolaganje biti dužan banci platiti proviziju za rizik, koja se obračunava na saldo kredita i koju korisnik kredita mjesečno plaća tijekom svog vremena trajanja kredita. Članak 5. posebnih uvjeta navedenih ugovora, također naslovljen „provizija za rizik“, određuje da je ta provizija jednaka prihodu salda kredita pomnoženom s 0,74 % za kredit denominiran u eurima i s 0,22 % za kredit denominiran u švicarskim francima. Volksbank je nakon 22. lipnja 2010., datuma stupanja na snagu HVU-a br. 50/2010, poduzeo mjere

kako bi se ugovori o kreditu o kojima je riječ u glavnom postupku uskladili s odredbama te uredbe. Ta banka je tako predložila da se u prijedlozima aneksa tim ugovorima o kreditu naziv odredaba o „proviziji za rizik“ zamijeni s nazivom „provizija za upravljanje kreditom“, pri čemu je naplata te provizije bila izričito dopuštena člankom 36. navedene uredbe a da se pritom nije izmijenio sadržaj tih odredbi. Korisnici kredita su se tom prijedlogu usprotivili te su zbog toga odbili potpisati te anekse. Korisnici kredita, smatrajući da su sve odredbe ugovora o kreditu o kojima je riječ u glavnom postupku, među kojima i odredbe koje se odnose na varijabilne kamatne stope i „proviziju za rizik“ u smislu članka 4. Zakona br. 193/2000, nepošteno, i nakon što su se obratili nacionalnom tijelu za zaštitu potrošača koje nije prihvatilo njihov zahtjev, pokrenuli su postupak pred Judecătoria Cluj-Napoca (prvostupanjski sud u Cluj-Napoca) kako bi on utvrdio da su predmetne odredbe nepošteno i stoga ništave.

Tribunalul Specializat Cluj uputio je Sudu pitanje u kojem u biti pita treba li članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 tumačiti na način da izrazi „glavni predmet ugovora“ i „primjerenost cijene i naknade na jednoj strani, i isporučene usluge i robe na drugoj“ obuhvaćaju vrste odredaba iz ugovora o kreditu sklopljenih između poslovnog subjekta i potrošača, koje, s jedne strane, davatelju kredita pod određenim uvjetima omogućuju da jednostrano izmijeni kamatnu stopu i, s druge strane, predviđaju „proviziju za rizik“ koju on naplaćuje.

Volksbank je prigovorio dopuštenosti pitanja tvrdeći kako je spor između stranaka glavnog postupka riješen zato što je s korisnicima kredita sklopio nagodbu. No, Sud je odbio taj prigovor nedopuštenosti, jer je sud koji je podnio zahtjev naveo kako nije prihvatio nagodbu s obzirom na to da se to pitanje trebalo smatrati pitanjem javnoga reda o kojem se stranke ne mogu sporazumjeti i da slijedom toga odgovor Suda na postavljeno prethodno pitanje za navedeni sud i dalje ima ključnu važnost za rješavanje spora u glavnom postupku.

Sud je naveo kako pod ugovornim odredbama koje su obuhvaćene pojmom „glavnog predmeta ugovora“ u smislu članka 4. stavka 2. Direktive 93/13 treba razumjeti one odredbe koje utvrđuju bitne činidbe tog ugovora koje ga određuju kao takvog. S druge strane, odredbe koje su akcesornog značaja u usporedbi s onima koje definiraju samu bit ugovornog odnosa ne mogu biti obuhvaćene navedenim pojmom „glavnog predmeta ugovora“. Sud koji je uputio zahtjev pozvan je ocijeniti je li predmetna odredba bitan dio činidbe dužnika koja se sastoji od otplate iznosa koji mu je davatelj kredita stavio na raspolaganje, uzimajući u obzir narav, opću strukturu i odredbe predmetnog ugovora o kreditu kao i pravni i činjenični kontekst u kojem se potonji nalazi (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 49. do 51.). Sud je također smatrao da iz članka 4. stavka 2. Direktive 93/13 proizlazi da je ova druga kategorija ugovornih odredbi, prema kojima se ne može primijeniti provjera eventualne nepoštenosti, ograničenog opsega, s obzirom na to da se odnosi samo na primjerenost predviđene cijene ili naknade i usluge ili robe koju treba zauzvrat isporučiti, a razlog za to izuzimanje leži u činjenici da ne postoji nikakva tablica ili pravni kriterij koji bi mogli dati okvir i smjer provjeri te primjerenosti (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 54. i 55.). Odredbe o protučinidbi koju potrošač duguje davatelju kredita ili koje utječu na stvarnu cijenu koju potrošač mora potonjem platiti stoga načelno nisu obuhvaćene tom drugom kategorijom odredaba, osim što se tiče pitanja je li iznos ugovorom ugovorene naknade

ili cijene u skladu s uslugom koju je davatelj kredita zauzvrat pružio. Kada je riječ o kvalifikaciji odredaba koje davatelju kredita omogućuju da pod određenim uvjetima jednostrano izmijeni kamatnu stopu, više elemenata ukazuje na to da one ne ulaze u područje primjene izuzimanja predviđenog tom odredbom. Pokazatelj akcesornog značaja takvih odredaba može biti i okolnost da se čini da se one, s obzirom na to da prije svega sadrže mehanizam prilagodbe koji davatelju kredita omogućuje da izmijeni odredbu kojom se određuje kamatna stopa, ne mogu odvojiti od te odredbe koja određuje kamatnu stopu koja može biti dio glavnog predmeta ugovora. Osim toga, na njihovu nepoštenost poziva se ne zbog navodne neprimjerenosti između razine izmijenjene stope i bilo koje protučinidbe obavljene u zamjenu za tu izmjenu, već zbog uvjeta i kriterija koji davatelju kredita omogućuju da izvrši tu izmjenu, osobito zbog „znatnih promjena na tržištu novca“. Kao drugo, kada je riječ o odredbama kojima se predviđa „provizija za rizik“ Sud također navodi da je na temelju više elemenata moguće je smatrati da one nisu obuhvaćene jednom od dviju kategorija izuzimanja predviđenih člankom 4. stavkom 2. Direktive 93/13. Sud koji je podio zahtjev bit će dužan ocijeniti određuju li te odredbe jednu od bitnih činidaba predviđenih ugovorima o kojima je riječ u glavnom postupku ili su one ipak akcesornog značaja u odnosu na odredbe koje određuju samu bit ugovornog odnosa. Osobito će morati uzeti u obzir glavni cilj „provizije za rizik“ koji se sastoji od jamstva otplate zajma. Pritom, sama činjenica da se „provizija za rizik“ može smatrati relativno velikim dijelom EKS-a i stoga prihoda koje davatelj kredita stječe na temelju predmetnih ugovora o kreditu načelno nije relevantna za ocjenu određuju li ugovorne odredbe koje predviđaju tu proviziju „glavni predmet“ ugovora. Također Sud navodi kako se čini da neki od navedenih elemenata ukazuju na to da se predmet glavnog postupka ne odnosi na primjerenost iznosa te provizije i bilo koje činidbe davatelja kredita, s obzirom na to da se tvrdi da davatelj kredita ne obavlja nikakvu stvarnu činidbu koja može predstavljati protučinidbu za tu proviziju, tako da se pitanje primjerenosti te provizije ne može postaviti (vidjeti, analogijom, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 58), već se postavlja pitanje trebaju li se te odredbe smatrati nepoštenima, jer potrošaču nameću plaćanje provizije znatnog iznosa kojoj je cilj jamčiti otplatu zajma, premda se tvrdi da je taj rizik već osiguran hipotekom i da, u zamjenu za tu proviziju, banka ne pruža stvarnu uslugu potrošaču koja je isključivo u njegovom interesu. Naposljetku, ako bi sud koji je podnio zahtjev zaključio da su predmetne odredbe ipak dio glavnog predmeta ugovora ili da su one u biti sporne s obzirom na primjerenost cijene ili naknade, ostaje činjenica da te odredbe trebaju u svakom slučaju podlijegati procjeni eventualne nepoštenosti ako se utvrdi, što je također dužan provjeriti sud koji je uputio zahtjev, da one nisu jasno i razumljivo sastavljene (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 61.). U tom pogledu valja podsjetiti da se ta obveza transparentnosti ugovornih odredbi koju postavljaju članak 4. stavak 2. i članak 5. Direktive 93/13, odredbe koje uostalom imaju isti doseg, ne može ograničiti isključivo na značajku njihove razumljivosti na formalnoj i gramatičkoj razini (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 69. i 71.). Iz članka 3. i 5. Direktive 93/13 kao i točke 1. podtočaka (j) i (l) i točke 2. podtočaka (b) i (d) Priloga toj direktivi osobito proizlazi da je za poštovanje obveze transparentnosti od bitne važnosti činjenica jesu li u ugovoru o kreditu na transparentan način objašnjeni razlozi i pojedinosti mehanizma izmjene kamatne stope i odnos te odredbe s drugim odredbama o isplati naknade davatelju kredita, tako da informirani potrošač na temelju točnih i razumljivih kriterija može predvidjeti ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282,

t. 73.). To mora ispitati sudac koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku, s obzirom na sve relevantne elemente činjeničnog stanja, uključujući oglašavanje i obavijesti koje je davatelj kredita učinio dostupnima u sklopu pregovora o sklapanju ugovora o kreditu i vodeći računa o razini pažnje koja se može očekivati od prosječnog potrošača, koji je uredno obaviješten i postupa s dužnom pažnjom i razboritošću (vidjeti, u tom smislu, presudu Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, t. 74.). Međutim, kada je riječ o ugovornim odredbama u glavnom postupku i, kao prvo, o onima koje davatelju kredita omogućuju da jednostrano izmijeni kamatnu stopu, valja se pitati može li potrošač predvidjeti da će davatelj kredita povećati te stope na temelju kriterija, koji na prvi pogled nije previše transparentan, o „znatnim promjenama na tržištu novca“, iako je posljednja formulacija sama po sebi gramatički jasna i razumljiva. Kao drugo, što se tiče odredaba koje predviđaju „proviziju za rizik“, postavlja se pitanje izlaže li predmetni ugovor o kreditu na transparentan način razloge koji opravdavaju naknadu koja odgovara toj proviziji, s obzirom na to da se osporava da je davatelj kredita, osim što je preuzeo rizik neotplate za koji se tvrdi da je već osiguran hipotekom, dužan pružiti stvarnu protučinidbu kako bi dobio navedenu proviziju. Usto, čini se da je netransparentnost u navođenju razloga kojima se u ugovorima o kojima je riječ u glavnom postupku opravdavaju te odredbe potvrđena činjenicom, koja se navodi u točki 29. ove presude, da je u ovom slučaju davatelj kredita korisnicima kredita predložio da se naziv navedenih odredaba zamijeni nazivom „provizija za upravljanje kreditom“ a da se pritom ne izmijeni njihov sadržaj.

ODLUKA SUDA

Članak 4. stavak 2. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da u okolnostima poput onih u glavnom postupku izrazi „glavni predmet ugovora“ i „primjerenost cijene i naknade na jednoj strani i isporučene usluge i robe na drugoj“ načelno ne obuhvaćaju odredbe ugovora o kreditu sklopljenih između poslovnog subjekta i potrošača, poput odredaba u glavnom postupku, koje, s jedne strane, davatelju kredita omogućuju da pod određenim uvjetima jednostrano izmijeni kamatnu stopu i, s druge strane, predviđaju da on primi „proviziju za rizik“. Međutim, sud koji je uputio zahtjev dužan je provjeriti tu kvalifikaciju navedenih ugovornih odredaba s obzirom na narav, opću strukturu i odredbe predmetnih ugovora kao i činjenični i pravni kontekst tih odredaba.

DUMITRU TARCAU, ILEANA TARCAU**protiv****BANKA COMERCIALA INTESA SANPAOLO ROMANIA SA I DR.****C-210/96****Presuda od 19. studeni 2015.****KLUČNE RIJEČI**

Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 99. Poslovnika Suda – Zaštita potrošača – Direktiva 93/13/EEZ – Članak 1. stavak 1. i članak 2. točka (b) – Nepošteni uvjeti u potrošačkim ugovorima – Ugovori o jamstvu i ugovori o osiguranju nekretninom koje su fizičke osobe sklopile s kreditnom institucijom nastupajući za potrebe izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije, pri čemu nisu funkcionalno povezane s trgovačkim društvom za koje daju jamstvo

SAŽETAK ODLUKE

Dana 24. listopada 2008. sklopljen je ugovor o kreditu između Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA, kao davatelja kredita, i trgovačkog društva SC Crisco SRL, kao njegova korisnika. Spomenuto je društvo bilo zastupano po C. Tarcău, kao jedinom članu i direktoru, koji je želio ishoditi povećanje iznosa kredita odobrenog društvu Crisco, pa su njegovi roditelji D. Tarcău i I. Tarcău 7. kolovoza 2009. potpisali su dodatak navedenom ugovoru o kreditu u kojem su zadržane osnovne odredbe izvornog ugovora o kreditu te su instrumentima osiguranja koji su ustanovljeni prilikom sklapanja izvornog ugovora dodana dva nova instrumenta koja su prihvatili D. Tarcău i I. Tarcău u obliku ugovora o osiguranju nekretninom od 7. kolovoza 2009., kojim je u korist Sanpaola ustanovljena hipoteka na nekretnini u njihovu vlasništvu, te u obliku ugovora o jamstvu, također od 7. kolovoza 2009., kojim supružnici jamče naplatu svih iznosa koje po ugovoru o kreditu duguje društvo Crisco. D. Tarcău i I. Tarcău navode da su prihvatili biti jamci za kredit odobren društvu Crisco samo zato što je jedini njegov član i direktor njihov sin. Ocjenjujući da su nastupali kao potrošači i da se na njih primjenjuju odredbe Zakona br. 193/2000, D. Tarcău i I. Tarcău obratili su se Tribunalulu Satu Mare (sud u Satu Maru) zahtijevajući poništenje dodatka ugovoru od 7. kolovoza 2009. te

ugovora o osiguranju nekretninom i ugovora o jamstvu ili, podredno, pojedinih odredaba tih ugovora koje smatraju nepoštenima.

Curtea de Apel Oradea (žalbeni sud u Oradei) uputio je Sudu prethodna pitanja kojima u biti pita treba li članak 1. stavak 1. i članak 2. točku (b) Direktive 93/13 tumačiti na način da se on može primijeniti na ugovor o osiguranju nekretninom ili na ugovor o jamstvu koji je fizička osoba sklopila s kreditnom institucijom kako bi jamčila za obveze koje je trgovačko društvo preuzelo prema toj instituciji sklapanjem ugovora o kreditu, kada ta fizička osoba nije ni na koji način profesionalno povezana s navedenim društvom.

Sud je podsjetio kako se spomenuta direktiva primjenjuje na odredbe „ugovora koji se sklapaju između prodavatelja (robe) ili pružatelja (usluge) i potrošača“ o kojima se „nisu vodili pojedinačni pregovori“ (vidjeti presudu Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, t. 19.). Dakle, ovisno o svojstvu ugovornih stranaka, odnosno ovisno o tome postupaju li one ili ne u okviru svoje profesionalne djelatnosti (vidjeti presude Asbeek Brusse i de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, t. 30 i Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, t. 21.). Taj kriterij u skladu je s idejom na kojoj se temelji sustav zaštite uspostavljen tom direktivom, odnosno da se potrošač u odnosu na prodavatelje robe i pružatelje usluga, a vezano za pitanja koja se odnose kako na mogućnost pregovaranja tako i na razinu informacija, nalazi u podređenom položaju, što dovodi do pristupanja uvjetima koje je prethodno sastavio prodavatelj odnosno pružatelj, bez mogućnosti utjecaja na njihov sadržaj (vidjeti presude Asbeek Brusse i de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, t. 31. i Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, t. 22.). Navedena zaštita osobito je važna u slučaju ugovora o osiguranju ili ugovora o jamstvu sklopljenog između bankarske institucije i potrošača. Naime, takav ugovor počiva na osobnom preuzimanju osiguranja ili jamstva da će dug koji je preuzela treća osoba biti podmiren. Te su obveze za onoga tko ih preuzima ozbiljne jer opterećuju njegovu vlastitu imovinu financijskim rizikom koji je često teško izmjeriti. Kada je riječ o pitanju može li se fizička osoba koja jamči za obveze što ih je prema bankarskoj instituciji preuzelo trgovačko društvo u okviru ugovora o kreditu smatrati „potrošačem“ u smislu članka 2. točke (b) Direktive 93/13, treba istaknuti da se takav ugovor o osiguranju ili ugovor o jamstvu – iako se u ovom predmetu može smatrati akcesornim u odnosu na glavni ugovor iz kojeg je proizišao dug čije se podmirenje jamči (vidjeti, u kontekstu Direktive Vijeća 85/577/EEZ od 20. prosinca 1985. za zaštitu potrošača u pogledu ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija (SL L 372, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 3.), presudu Dietzinger, C-45/96, EU:C:1998:111, t. 18.) – od njega razlikuje s obzirom na ugovorne stranke jer ga sklapaju osobe koje nisu stranke glavnog ugovora. Slijedom navedenoga, valja utvrditi u kojem su svojstvu djelovale stranke ugovora o osiguranju odnosno ugovora o jamstvu. U tom pogledu valja podsjetiti da je pojam „potrošač“ u smislu članka 2. točke (b) Direktive 93/13 objektivan (vidjeti presudu Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, t. 21.). Taj pojam treba promatrati s obzirom na njegovu funkciju, odnosno ocijeniti pripada li sporni ugovorni odnos među djelovanja izvan okvira obrta, poduzeća i profesije. Nacionalni sud pred kojim se vodi spor o ugovoru koji može ulaziti u područje primjene te direktive dužan je, vodeći računa o svim okolnostima predmetnog slučaja te o svim dokazima, provjeriti može li se dotičnu ugovornu stranku kvalificirati kao „potrošača“ u smislu navedene direktive (vidjeti u tom smislu presudu Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, t. 22. i 23.). U slučaju fizičke osobe koja jamči za ispunjenje obveza trgovačkog društva, također je na nacionalnom sudu da utvrdi je li ona djelovala u

okviru svojeg obrta, poduzeća i profesije ili s obzirom na svoju funkcionalnu povezanost s tim društvom, poput upravljanja njime ili udjela u njegovu temeljnom kapitalu koji nije zanemariv, ili je pak djelovala za privatne potrebe.

ODLUKA SUDA

Članak 1. stavak 1. i članak 2. točku (b) Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti tako da se ta direktiva može primijeniti na ugovor o osiguranju nekretninom ili na ugovor o jamstvu koji je fizička osoba sklopila s kreditnom institucijom kako bi jamčila za obveze koje je trgovačko društvo preuzelo prema toj instituciji sklapanjem ugovora o kreditu, kada je ta fizička osoba nastupala za potrebe izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije i kada nije funkcionalno povezana s navedenim društvom.

Zaštita potrošača –odgovornost za materijalne nedostatke

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

IIM-EU-2016-008

FROUKJE FABER

protiv

AUTOBEDRIJF HAZET OCHTEN BV**C-497/13****Presuda od 4. lipnja 2015.****KLJUČNE RIJEČI**

Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 1999/44/EZ – Prodaja robe široke potrošnje i jamstvo za takvu robu – Status kupca – Svojstvo potrošača – Nesukladnost isporučene robe – Obveza obavještanja prodavatelja – Nesukladnost koja se pojavila u roku od šest mjeseci od isporuke robe – Teret dokazivanja

SAŽETAK ODLUKE

Dana 27. svibnja 2008., F. Faber kupila je rabljeno vozilo u jednoj autokući. Dana 26. rujna 2008., vozilo se tijekom vožnje zapalilo i potpuno uništilo. Vozilo je vučnim vozilom odvezeno u autokuću prodavatelja, a zatim, na zahtjev te autokuće, kod poduzetnika za uništenje autootpada, kako bi se tamo zbrinulo. F. Faber tvrdi, što autokuća osporava, da su tom prilikom stranke razgovarale o nezgodi i o eventualnoj odgovornosti autokuće. Dopisom od 11. svibnja 2009., F. Faber uputila je opomenu autokući prodavatelju. Tehnička istraga o uzroku požara na vozilu nije se mogla provesti, s obzirom na to da je vozilo u međuvremenu uništeno. Budući da je prodavatelj osporavao svoju odgovornost, F. Faber pokrenula je sudski postupak. Gerechtshof (žalbeni sud) Arnhem-Leeuwarden, Nizozemska, pred kojim se vodio žalbeni postupak, odlučio je postaviti prethodna pitanja Sudu.

U odnosu na pitanje je li nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti ispitati treba li, u predmetnom slučaju, F. Faber smatrati potrošačem u smislu Direktive 1999/44, iako se ona nije pozvala na to svojstvo, Sud je u svojoj današnjoj presudi potvrdno odgovorio na to pitanje. Činjenica ima li potrošač stručnu pomoć odvjetnika ne može izmijeniti taj zaključak. U tom smislu, Sud je potvrdio da nacionalni sudac može paziti po službenoj dužnosti, u okviru žalbe, na članak 5. stavak 3. navedene direktive. Tom je odredbom propisano da se, osim ako se dokaže suprotno, za svaku nesukladnost koja se pojavi u roku od šest mjeseci od isporuke robe u načelu smatra da je postojala i u trenutku isporuke. Naime, s obzirom na narav i važnost javnog interesa na kojem se zasniva zaštita koja se potrošačima osigurava tom odredbom, tu odredbu treba smatrati pravnim pravilom istovjetnim pravilu javnog poretka unutar nacionalnog pravnog poretka. Sud koji je uputio zahtjev također pita je li nacionalno pravilo koje potrošaču nalaže da dokaže da je pravodobno obavijestio prodavatelja o nesukladnosti protivno načelu djelotvornosti. Naime, sukladno nizozemskom pravu, potrošač je načelno dužan, u slučaju osporavanja prodavatelja, dokazati da je potonjeg obavijestio o nesukladnosti isporučene robe, i to u roku od dva mjeseca od utvrđenja nesukladnosti. Sud je u tom pogledu podsjetio da Direktiva 1999/442 državama članicama omogućuje da predvide da potrošač, kako bi se mogao koristiti svojim pravima, mora obavijestiti prodavatelja o nesukladnosti u roku od dva mjeseca od datuma na koji je tu nesukladnost otkrio. U skladu s pripremnim aktima direktive, ta mogućnost je rezultat nastojanja da se poveća pravna sigurnost, potičući kupca na „određenu pažnju uzimajući u obzir interese prodavatelja“ „a da se ne uvodi stroga obveza provođenja temeljitog pregleda robe“. Sud objašnjava da je obveza koju je tako dužan ispuniti potrošač ograničena na obavješćavanje prodavatelja o postojanju nesukladnosti. Potrošač u tom stadiju nije dužan dokazati da nesukladnost doista utječe na robu koju je kupio, ni navesti točan uzrok te nesukladnosti. Nasuprot tomu, kako bi obavijest mogla biti korisna prodavatelju, treba sadržavati određen broj napomena, čiji bi stupanj preciznosti nužno morao varirati ovisno o okolnostima svojstvenim svakom pojedinom slučaju. Konačno, sud koji je uputio zahtjev pita kako funkcionira podjela tereta dokazivanja i, osobito, koje je činjenice potrošač dužan dokazati. Sud navodi da u slučaju kada se nesukladnost pojavi u roku od šest mjeseci od isporuke robe, direktiva potrošača oslobađa tereta dokazivanja propisujući da se smatra da je nesukladnost postojala u trenutku isporuke. Kako bi se mogao koristiti tim oslobođenjem, potrošač ipak mora dokazati određene činjenice. Kao prvo, on mora iznijeti tvrdnje i dokazati da prodana roba nije u skladu s ugovorom jer, primjerice, nema ona svojstva koja je potonji ugovorio ili nije prikladna za upotrebu u svrhe za koje se proizvodi iste vrste obično koriste. Potrošač je dužan dokazati samo da nesukladnost postoji. Nije dužan dokazati njezin uzrok niti to da se njezin izvor može pripisati prodavatelju. Kao drugo, potrošač mora dokazati da se predmetna nesukladnost pojavila, to jest da se fizički otkrila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Kada dokaže te činjenice, potrošač je oslobođen obveze dokazivanja da je nesukladnost postojala na dan isporuke robe. Pojavljivanje te nesukladnosti u kratkom razdoblju od šest mjeseci omogućuje da se pretpostavi da je, ako se ona otkrila tek nakon isporuke robe, u toj robi već postojala, „u povojima“, prilikom isporuke. Stoga je u tom slučaju stručnjak dužan dokazati da nesukladnost nije postojala u trenutku isporuke robe i da je njezin uzrok ili izvor u djelovanju ili propustu koji se dogodio nakon te isporuke.

ODLUKA SUDA

1. Direktivu 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu treba tumačiti na način da je nacionalni sudac koji odlučuje o sporu koji se odnosi na ugovor koji bi mogao ući u područje primjene te direktive dužan, kada raspolaze potrebnim pravnim i činjeničnim elementima ili njima može raspolagati na jednostavan zahtjev za pojašnjenje, provjeriti može li se kupac okvalificirati kao potrošač, iako se potonji nije pozvao na to svojstvo.

2. Članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da ga treba smatrati pravnim pravilom istovjetnim nacionalnom pravilu koje unutar nacionalnog pravnog poretka ima isti status kao pravno pravilo javnog poretka i da je nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti primijeniti svaku odredbu svojeg nacionalnog prava kojom se jamči njegov prijenos u nacionalno pravo.

3. Članak 5. stavak 2. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da mu nije protivno nacionalno pravilo koje predviđa da potrošač mora, kako bi se koristio pravima koja ima na temelju te direktive, pravodobno obavijestiti prodavatelja o nesukladnosti, pod uvjetom da taj potrošač za davanje te obavijesti ima rok koji nije kraći od dva mjeseca od dana kada je utvrdio tu nesukladnost, da se obavijest koju treba dati odnosi samo na postajanje navedene nesukladnosti i da se na takvo obavješćavanje ne primjenjuju pravila dokazivanja koja bi onemogućavala ili pretjerano otežavala ostvarivanje pravâ navedenog potrošača.

4. Članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da se pravilo prema kojem se smatra da je nesukladnost postojala u trenutku isporuke robe

- primjenjuje kada potrošač dokaže da prodana roba nije u skladu s ugovorom i da se predmetna nesukladnost pojavila, to jest da se fizički otkrila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Potrošač nije dužan dokazati koji je uzrok te nesukladnosti niti da se njezin izvor može pripisati prodavatelju;
- može izuzeti iz primjene samo ako prodavatelj dokaže u skladu s pravnim standardima da je uzrok ili izvor navedene nesukladnosti okolnost koja se pojavila nakon isporuke robe.

Zabrana diskriminacije – aktorska kaucija

OPĆINSKI SUD U RIJEČI

6 Su-696/15

BB-EU-2016-007

ANTONY HUBBARD (TESTAMENTVOLLSTRECKER)

protiv

PETER HAMBURGER**C-20/92****Presuda od 1. srpnja 1993.****KLJUČNE RIJEČI**

Sloboda pružanja usluga - načelo zabrane diskriminacije - osiguranje parničnih troškova (aktorska kaucija)

SAŽETAK ODLUKE

Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje odredbi čl. 7 st. 1 i čl. 59 Ugovora o osnivanju EEZ-a (dalje Ugovor).

Pred njemačkim sudom engleski odvjetnik Anthony Hubbard pokrenuo je postupak kao izvršitelj oporuke radi predaje u posjed ostavinske imovine protiv tuženika Petera Hamburgera koji je u postupku istaknuo zahtjev za osiguranjem parničnih troškova u smislu odredbe čl. 110 Zakona o parničnom postupku. Prema toj odredbi, tužitelj koji je strani državljanin, iako je bio državljanin države članice EU, je bio obavezan na zahtjev tuženika osigurati parnične troškove.

Njemački sud zastao je s postupkom jer je našao da se radi o tumačenju prava Zajednice te je uputio sudu zahtjev za prethodnu odluku postavljajući više pitanja.

Tako njemački sud postavlja dva pitanja u odnosu na primjenu odredbe čl 7 st 1, 59 i 60 Ugovora, tj. je li zahtjev za osiguranjem parničnih troškova opravdan u situaciji kada je tužitelj osoba koja postupava

u okviru svoje profesije i državljanin je druge države članice u odnosu na sud države članice pred kojim se vodi postupak. Nadalje, postavljeno je pitanje primjene međunarodnih (međudržavnih) ugovora koji se u pravilu pozivaju na primjenu načela reciprociteta koje isključuje pravo zahtijevati osiguranje parničnih troškova.

Sud je ukazao na načelo zabrane diskriminacije na temelju državljanstva u smislu odredbe čl. 7 st. 1 Ugovora slijedom čega je na području država članica zabranjeno državljanima drugih država članica nametati obveze koje ne moraju ispunjavati vlastiti državljani. Pored toga, u konkretnom slučaju treba razmotriti i odredbe čl. 59 i 60 Ugovora u odnosu na slobodu pružanja usluga. Naime, u konkurenciji primjene načela nediskriminacije i temeljnih sloboda, najprije dolaze u primjenu temeljne slobode, a načelo nediskriminacije doći će u primjenu ako nema navedenih posebnih odredbi. Zaključno, Sud nalazi da je nametanje obveze osiguranja parničnih troškova osobi koja je državljanin druge države članice te koji je pokrenuo postupak kao izvršitelj oporuke diskriminatorno s obzirom da domaći državljani ne podliježu takvoj obvezi, a što je u suprotnosti s odredbom čl. 59 i 60 Ugovora. Stoga nastavno u odnosu na pitanje primjene pravila reciprociteta, sud je naveo da je u više odluka ukazao da postojanje međudržavnih ugovora ne može utjecati na primjenu načela jednakosti u pravu Zajednice (koje je u osnovi konkretizacija općeg načela nediskriminacije, op.a.).

ODLUKA SUDA

Odredbe čl. 59 i 60 Ugovora treba tumačiti na način da države članice nisu ovlaštene primijeniti svoje pravo prema kojem je tužitelj, koji je državljanin države članice i pokreće postupak u okviru svoje profesije u drugoj državi članici, dužan osigurati parnične troškove samo zbog toga što nije državljanin države članice u kojoj pokreće postupak.

Pravo na jednako postupanje zajamčeno pravom Zajednice ne može ovisiti o primjeni međudržavnih ugovora sklopljenih između država članica.

OPĆINSKI SUD U RIJECI

6 Su-696/15

BB-EU-2016-008

DAVID CHARLES HAYES i JEANETTE KAREN HAYES**protiv****KRONENBERGER GMBH U LIKVIDACIJI****C-323/95****Presuda od 20. ožujka 1997.****KLJUČNE RIJEČI***Načelo jednakosti - diskriminacija prema državljanstvu - osiguranje parničnih troškova***SAŽETAK ODLUKE**

Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje odredbe čl. 6 st. 1 Ugovora o EZ-u (ranije čl. 7 st. 1 Ugovora o osnivanju EEZ, dalje Ugovor)

Pred njemačkim sudom David Charles Hayes i Jeanette Karen Hayes, nastupajući kao ortaci prema engleskom pravu, pokrenuli su parnični postupak protiv tuženika Kronrnrberger, njemačkog trgovačkog društva u likvidaciji, radi isplate isporučene robe te je tuženik u postupku istaknuo zahtjev za osiguranjem parničnih troškova u smislu odredbe čl. 110 Zakona o parničnom postupku. Prema toj odredbi, tužitelj koji je strani državljanin, iako je bio državljanin države članice EU, je bio obvezan na zahtjev tuženika osigurati parnične troškove, a st. 2. propisuje izuzetak od primjene toga pravila prema načelu reciprociteta. Pored toga, tužitelji nisu isključeni od primjene toga pravila ni temeljem međudržavnih ugovora koji dolaze u primjenu budući da nemaju ni boravište, niti imovine u Njemačkoj.

Njemački sud zastao je s postupkom te je tražio tumačenje odredbe čl. 6 st. 1 Ugovora.

Pitanje njemačkog suda odnosi se na tumačenje navedene odredbe Ugovora u smislu je li dopušteno na zahtjev tuženika odmjeriti osiguranje parničnih troškova tužitelju koji je državljanin druge države članice, koji nema boravište u državi članici u kojoj se vodi postupak, niti ima imovine u toj državi, u

situaciji kada državljani te države nisu dužni dati osiguranje parničnih troškova iako u toj državi nemaju ni boravište, niti imovine.

Sud je najprije razmatrao da li ovo pitanje ulazi u polje primjene Ugovora te je zaključno naveo da nacionalno postupovno pravilo o osiguranju parničnih troškova treba razmatrati kroz primjenu čl. 6 st. 1 Ugovora koji zabranjuje diskriminaciju na osnovu državljanstva budući da u konkretnom slučaju primjena tog nacionalnog propisa utječe, iako indirektno, na kretanje roba i usluga među državama članicama. Pri tome je Sud dodao da je taj učinak vidljiv s obzirom da je osiguranje parničnih troškova zatraženo u postupku radi isplate isporučene robe. Zabrana diskriminacije uključuje jednako postupanje prema državljanima država članica pa je Sud motrišta da je ovakva odredba njemačkog prava diskriminatorna s obzirom na državljanstvo. Kao protuargument zabrani diskriminacije, tuženik je smatrao da nije isključeno zahtijevati osiguranje parničnih troškova od tužitelja koji je državljanin druge države članice budući da nije moguća ovrha odluke države suda o osiguranju parničnih troškova u državi tužitelja. Međutim, Sud je zauzeo stajalište da neovisno o tome, odredba čl. 110 njemačkog Zakona o parničnom postupku nameće različito postupanje s obzirom na državljanstvo što nije u skladu s načelom proporcionalnosti jer, s jedne strane, nije osigurana naplata troškova postupka u svakom prekograničnom slučaju budući da njemački državljani koji nemaju prebivalište ni imovine u Njemačkoj ne podliježu obvezi osiguranja parničnih troškova, a osim toga to nije proporcionalno ni s ciljem ove mjere budući da se osiguranje parničnih troškova može tražiti i od državljanina druge države članice koji ima boravište i imovinu u Njemačkoj.

ODLUKA SUDA

U slučaju kada tužitelj koji nije državljanin države članice u kojoj pokreće građanski postupak protiv njenog državljanina, a u postupku ostvaruje prava koja proizlaze iz temeljnih tržišnih sloboda zajamčenih pravom Zajednice, tada sukladno čl. 6 st. 1 Ugovora nije dopušteno tužitelju odmjeriti osiguranje parničnih troškova ako državljani države suda koji nemaju ni boravište, niti imovine u toj državi nisu dužni položiti osiguranje parničnih troškova.

ABECEDNO KAZALO

A

aktorska kaucija 56

D

diskriminacija 58

dom III, IV, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21

I

iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava 22, 26

K

kamatna stopa 46, 47, 48, 49

M

materijalni nedostaci 53

N

nepoštena ugovorna odredba 40, 46

nepošteni uvjeti 50

nepristrani sud 5

O

obveza pružanja informacija 42

P

pošteno suđenje III, IV, 2, 5, 8, 9, 23, 29

poštivanje doma 13, 15, 19

potrošački ugovor 40, 45, 49, 50, 52

potrošački kredit 42, 43

Povelja o temeljnim pravima EU 11, 12, 41

pravo vlasništva 36

pristup sudu 2, 3

privremene mjere 5, 6, 7

R

razmjernost mjere 19

razuman rok 2

res iudicata 26

retroaktivna primjena 8

S

sloboda izražavanja 11

sloboda procjene.....	19
status žrtve	5
supsidijarna	15, 26
svrsishodna delegacija.....	2

T

teret dokazivanja.....	53
test razmjernosti	31

U

učinkoviti pravni lijek.....	42
ugovor o jamstvu.....	50
ugovor o osiguranju nekretninom	50
ultra vires doktrina	36

V

vlasništvo.....	III, IV, 2, 5, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37
-----------------	---

Z

zabrane diskriminacije.....	56, 57
-----------------------------	--------

